

jaargang 38
nummer 3-4
mei 2010

verschijnt bij:

rkkerk
.nl

Brief paus Benedictus aan katholieken Ierland
Uitleg basisprocedures Congregatie voor de Geloofsleer
in geval van seksueel misbruik van minderjarigen

Onderzoeksvoorstel drs. Deetman

Persberichten Nederlandse bisschoppen inzake misbruik

COLOFON

Kerkelijke documentatie is een uitgave van de afdeling Pers en Communicatie van het Secretariaat RKK. De reeks verschijnt tien maal per jaar, samen met een nummer van het blad *rkkerk.nl*.

Redactie:

drs. Bert Elbertse
(*hoofd Pers & Communicatie*)
mr. Michel Bronzwaer
(*eindredactie*)
drs. Pieter Kohnen

Basisontwerp:

Artgrafica,
Amsterdam

Druk:

Gregorius bv, Soest

Opmaak:

Marlou Smit MA

Abonnementsprijs:

(inclusief porto) in
Nederland: € 56,50
per jaar, gecombineerd met *rkkerk.nl*;
studenten: € 44,50.
In België: nader te bepalen.

Abonnementen in Nederland:

Secretariaat RKK,
Biltstraat 121,
Postbus 13049,
3507 LA Utrecht,
tel.: 030 2326911,
fax: 030 2334601.
e-mail: media@rkk.nl
Bestellingen:
tel.: 030 2326909
e-mail: bestel@rkk.nl
Abonnementen:
e-mail: abonnementen@rkk.nl

In België

Uitgeverij Licap bv,
Guimardstraat 1,
1040 Brussel,
tel.: 02 5099670,
postrekening:
000-0947400-01.

Kerkelijke documentatie en *rkkerk.nl* op internet:
www.rkkerk.nl

ISSN: 1871-4579

© Utrecht 2010

Inhoud

Pastorale brief van paus Benedictus XVI aan de katholieken van Ierland	5
Uitleg van de basisprocedures van de Congregatie voor de Geloofsleer in geval van beschuldigingen van seksueel misbruik	15
Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen - aankondiging onderzoek	17
Persbericht drs. W. Deetman - aankondiging aanpak	18
Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen - reactie op de brief van Benedictus XVI aan de Ierse katholieken	19
Voorstel voor onderzoek naar seksueel misbruik in de rooms-katholieke kerk - in de periode van 1945 tot heden	20
Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen - reactie op het onderzoeksvoorstel van drs. Deetman	41
Persverklaring drs. W. Deetman - Beoogde commissie bereid tot onderzoek seksueel misbruik	43

Pastorale brief van paus Benedictus XVI aan de katholieken van Ierland

19 maart 2010

1. Geliefde broeders en zusters van de Kerk in Ierland. Met grote zorg schrijf ik u als herder van de universele Kerk. Evenals u ben ik diep geschokt door de berichten die zijn verschenen over het misbruik van kwetsbare kinderen en jongeren door leden van de Kerk in Ierland, in het bijzonder priesters en religieuzen. Ik kan alleen maar de ontzetting en het gevoel verraden te zijn delen dat velen van u hebben ervaren toen zij kennis kregen van deze zondige en misdadige handelingen en de manier waarop de autoriteiten van de Kerk van Ierland hiermee zijn omgegaan.

Zoals u weet, heb ik kortgeleden de Ierse bisschoppen uitgenodigd voor een bezoek hier in Rome om verslag te doen hoe zij met deze kwesties in het verleden zijn omgegaan en om de stappen aan te geven die zij hebben genomen om een antwoord te geven op deze ernstige situatie. Samen met enkele hoge prelaten van de Romeinse Curie heb ik geluisterd naar wat zij hadden te zeggen, zowel individueel als ook als groep. Zij hebben een analyse gegeven van de fouten die begaan zijn en van de lessen die zij hebben geleerd. Ook hebben zij een beschrijving gegeven van de huidige programma's en protocollen. Onze gedachtewisseling was openhartig en constructief. Ik heb er vertrouwen in

dat de bisschoppen als resultaat van deze gesprekken zich in een sterkere positie bevinden om de taak voort te zetten om het onrecht uit het verleden te herstellen en ruimere thema's in verband met misbruik van minderjarigen aan te pakken overeenkomstig de eisen van de gerechtigheid en de leer van het evangelie.

2. De ernst van deze vergrijpen en het vaak inadequate antwoord hierop van de kant van de kerkelijke autoriteiten in uw land in overweging nemend, heb ik van mijn kant besloten deze pastorale brief te schrijven om tot uitdrukking te brengen hoezeer ik u nabij ben en u een weg van genezing, vernieuwing en herstel voor te stellen.

Zoals velen in uw land naar voren hebben gebracht, is het probleem van misbruik van minderjarigen niet iets specifiek van Ierland of van de Kerk. De taak die u nu te wachten staat, is echter het probleem van misbruik dat zich heeft voorgedaan binnen de katholieke gemeenschap van Ierland aan te pakken en dit te doen met moed en vastberadenheid. Laat niemand denken dat deze pijnlijke situatie in korte tijd zal worden opgelost. Er zijn stappen gezet, maar er blijft nog veel meer te doen. Er is vasthoudendheid en gebed nodig, met groot

vertrouwen in de genezende kracht van Gods genade.

Tegelijkertijd moet ik ook mijn overtuiging tot uitdrukking brengen dat, wil de Kerk van Ierland herstellen van deze smartelijke wonde, zij op de eerste plaatsen overstaan van de Heer en anderen de zonden die zijn begaan tegen weerloze kinderen moet erkennen. Een dergelijk bewustzijn, gepaard aan een oprecht verdriet over de zonden jegens de slachtoffers en hun families moet leiden tot een gemeenschappelijke inspanning om de bescherming van kinderen tegen dergelijke misdaden in de toekomst veilig te stellen.

Terwijl u de uitdagingen van dit ogenblik onder ogen ziet, vraag ik u om zich de rots te herinneren “waaruit gij zijt gehouwen” (*Jes. 51, 1*). Denkt na over de edelmoedige, vaak heldhaftige bijdragen aan de Kerk en de mensheid als zodanig door de voorbije generaties Ierse mannen en vrouwen en laat dit u aanzetten tot zelfonderzoek en een geëngageerd programma van kerkelijke en persoonlijke vernieuwing. Het is mijn gebed dat de Kerk van Ierland, bijgestaan door de voorspraak van haar vele heiligen en gezuiverd door boetedoening, de huidige crisis te boven komt en weer een overtuigend getuige wordt van de waarheid en de goedheid van de almachtige God, zichtbaar gemaakt in zijn Zoon Jezus Christus.

3. De katholieken van Ierland hebben zich in de geschiedenis een enorme weldadige kracht betoond zowel in eigen vaderland als daarbuiten. Keltische monniken, zoals de heilige Columbanus, verbreidden het evangelie in West-Europa, daarmee de basis leggend voor de middeleeuwse monastieke cultuur. De idealen van hei-

ligheid, liefde en transcendente wijsheid die afkomstig zijn uit het christelijk geloof, zijn tot uitdrukking gekomen in het bouwen van kerken en kloosters en het stichten van scholen, bibliotheken en ziekenhuizen, die de spirituele identiteit van Europa bevestigden. Die Ierse monniken ontleenden hun kracht en inspiratie aan een hecht geloof, de sterke leiding en het oprechte morele handelen van de Kerk in hun vaderland.

Vanaf de zestiende eeuw moesten de katholieken in Ierland een lange periode van vervolging doormaken en gedurende deze periode streden zij ervoor om de vlam van het geloof brandend te houden in gevaarlijke en moeilijke omstandigheden. De heilige Oliver Plunkett, aartsbisshop van Armagh en martelaar, is het beroemdste voorbeeld van een reeks moedige zonen en dochters van Ierland die bereid waren hun eigen leven te geven voor de trouw aan het evangelie. Na de katholieke emancipatie was de Kerk vrij om opnieuw te groeien. Families en ontelbare personen die het geloof gedurende de tijden van beproeving hadden behouden, werden de katalysatoren van een sterke terugkeer van het Ierse katholicisme in de negentiende eeuw. De Kerk verschaftte onderwijsvoorzieningen, vooral aan de armen, en dat zou leiden tot een grote bijdrage aan de Ierse samenleving. Onder de vruchten van de nieuwe katholieke scholen was een groei van roepingen: generaties priesters, zusters en misiebroeders verlieten het vaderland om op ieder continent dienstbaar te zijn, vooral in de Engelssprekende wereld. Zij waren bewonderenswaardig, niet alleen vanwege de omvang van hun aantal, maar ook vanwege de kracht van het geloof en de sterkte van hun pastorale inzet. Vele bisdommen, vooral in Afrika, Amerika en

Australië, hebben de vruchten geplukt van de aanwezigheid van Ierse priesters en religieuzen, die het evangelie verkondigden en parochies, scholen en universiteiten, klinieken en ziekenhuizen oprichtten ten dienste van zowel katholieken als de maatschappij in het algemeen, met een bijzondere aandacht voor de behoeften van de armen.

In bijna alle families van Ierland is er iemand geweest - een zoon of een dochter, een tante of een oom - die zijn leven aan de Kerk heeft gegeven. Terecht blijven Ierse families hun dierbaren die hun eigen leven aan Christus hebben gegeven door de gave van het geloof met anderen te delen en het te verwerklijken in een liefdevolle dienst aan God en de naaste, eren en liefhebben.

4. De laatste decennia heeft de Kerk in uw land echter nieuwe en de ernstige uitdagingen voor het geloof die zijn voortgekomen uit een snelle verandering en secularisatie van de Ierse maatschappij onder ogen moeten zien. Er heeft een zeer snelle maatschappelijke verandering plaatsgevonden, die dikwijls een negatieve uitwerking had op de traditionele gehechtheid van het volk aan de leer en de katholieke waarden. Zeer vaak zijn de sacramentele en devotionele praktijken die het geloof ondersteunen en het in staat stellen te groeien, zoals bijvoorbeeld de veelvuldige biecht, het dagelijks gebed en de jaarlijkse retraite, verwaarloosd. In deze periode was ook veelbetekenend dat men, ook van de kant van priesters en religieuzen, ertoe neigde bepaalde wereldlijke wijzen van denken en oordelen over te nemen zonder voldoende te verwijzen naar het evangelie. De vernieuwingen van het Tweede Vaticaans Concilie werden soms verkeerd begrepen. Inderdaad was het gezien de

diepgaande maatschappelijke veranderingen werkelijk verre van gemakkelijk de beste manier te vinden om deze door te voeren. Er was in het bijzonder een goedbedoelde maar onjuiste neiging om een strafrechtelijke benadering van situaties die niet in overeenstemming waren met het kerkelijk recht te vermijden. In deze algemene context moeten wij proberen het onthutsende probleem van seksueel misbruik van kinderen te begrijpen, dat in een alles behalve geringe mate heeft bijgedragen aan een verzwakking van het geloof en het verlies van respect voor de Kerk en haar leer.

Alleen wanneer men zorgvuldig de elementen onderzoekt die aanleiding hebben gegeven tot de huidige crisis, is het mogelijk een heldere diagnose te stellen van de oorzaken ervan en afdoende remedies hiervoor te vinden. Zeker, onder de factoren die ertoe hebben bijgedragen, kunnen wij noemen; inadequate procedures om de geschiktheid te bepalen van kandidaten voor het priesterschap en het religieuze leven; onvoldoende menselijke, morele, intellectuele en geestelijke vorming in de seminaries en noviciaten; een neiging in de maatschappij om de geestelijkheid en andere gezaghebbende figuren te begunstigen en een misplaatste zorg om de goede naam van de Kerk en om de schandalen te vermijden, die als resultaat hebben gehad dat toepassing van de geldende canonieke straffen en bescherming van de waardigheid van iedere persoon achterwege bleven. Handelen is dringend noodzakelijk om deze factoren die zo tragische gevolgen hebben gehad voor het leven van de slachtoffers en hun families aan te pakken. Deze factoren hebben het licht van het evangelie zelfs meer verduisterd dan het geval was in de eeuwen van vervolging.

5. Bij verschillende gelegenheden heb ik vanaf mijn uitverkiezing tot de stoel van Petrus slachtoffers ontmoet van seksueel misbruik en ben ik bereid dit ook in de toekomst te doen. Ik heb bij hen gezeten, ik heb naar hun verhalen geluisterd, ik heb kennis genomen van hun lijden, ik heb met hen en voor hen gebeden. Eerder in mijn pontificaat heb ik in mijn zorg om dit thema aan te pakken de bisschoppen van Ierland bij gelegenheid van hun ad limina-bezoek in 2006 gevraagd de “waarheid vast te stellen van wat er in het verleden is gebeurd, alle gepaste maatregelen te nemen en te vermijden dat dit zich in de toekomst zou herhalen, te garanderen dat de principes van gerechtigheid ten volle geëerbiedigd worden en vooral de slachtoffers en al degenen die zijn getroffen door deze schandelijke misdaden, te genezen” (*Toespraak tot de bisschoppen van Ierland*, 18 oktober 2006).

Met deze brief wil ik u allen, als volk van God in Ierland, aansporen na te denken over de wonden die zijn toegebracht aan het lichaam van Christus, over de noodzakelijke, soms pijnlijke remedies om deze te verbinden en te genezen en over de behoefte aan eenheid, liefde en wederzijdse hulp in het lange proces van herstel en kerkelijke vernieuwing. Ik wend mij nu tot u met woorden die recht uit mijn hart komen, en ik wens tot ieder van u individueel en tot u allen te spreken als broeders en zusters in de Heer.

6. Tot de slachtoffers van misbruik en hun families

U hebt verschrikkelijk geleden en dat spijt mij werkelijk. Ik weet dat niets het kwaad ongedaan kan maken dat u hebt geleden. Uw vertrouwen is beschaamd en uw waardigheid geschonden. Velen van u

hebben ervaren dat, toen u voldoende moed had om te spreken over wat u was overkomen, niemand naar u luisterde. Degenen onder u die het slachtoffer van misbruik zijn geweest in internaten, moeten hebben gevoeld dat er geen manier was om aan het lijden te ontkomen. Het is begrijpelijk dat u het moeilijk vindt te vergeven of met de Kerk te worden verzoend. Namens haar breng ik openlijk de schaamte en de spijt tot uitdrukking die wij allen voelen. Tegelijkertijd vraag ik u om de hoop niet te verliezen. In de gemeenschap van de Kerk ontmoeten wij Jezus Christus, Hijzelf was slachtoffer van onrecht en zonde. Evenals u draagt Hij nog steeds de wonden van zijn onrechtvaardig lijden. Hij begrijpt de diepte van uw smart en de voortdurende uitwerking ervan op uw leven en relaties met anderen, uw relatie met de Kerk inbegrepen. Ik weet dat enkelen van u het moeilijk vinden zelfs een kerk binnen te gaan na wat er is gebeurd. Echter, dezelfde wonden van Christus, die zijn veranderd door zijn heilzaam lijden, zijn de instrumenten waardoor de macht van het kwaad is gebroken en wij worden herboren tot het leven en de hoop. Ik geloof – ook in de donkerste en meest hopeloze omstandigheden – vast in de helende kracht van zijn opofferende liefde, die bevrijding en de belofte van een nieuw begin brengt.

Nu ik mij tot u wend als herder, die bezorgd is om het welzijn van alle kinderen van God, vraag ik u nederig na te denken over wat ik u heb gezegd. Ik bid dat u, wanneer u nadert tot Christus en aan het leven van zijn Kerk deelneemt – een Kerk, gezuiverd door boetedoening en vernieuwd in de herderlijke liefde – ertoe kunt komen de eindeloze liefde van Christus voor ieder van u opnieuw te ontdekken. Ik vertrouw erop dat u op deze wijze

in staat zult zijn verzoening, diepe innerlijke genezing en vrede te vinden.

7. Tot de priesters en religieuzen die kinderen hebben misbruikt

U hebt het vertrouwen dat in u werd gesteld door onschuldige jongeren en hun ouders, geschonden. U moet hiervoor verantwoording afleggen voor de almachtige God, evenals voor de daartoe bevoegde rechtbanken. U hebt de achting van het volk van Ierland verloren en smaad en schande gebracht over uw medebroeders. Wie onder u priester is, heeft de heiligheid van het heilige wijdingssacrament, waarin Christus zich in ons en onze handelingen tegenwoordig stelt geschonden. Samen met de enorme schade die de slachtoffers is toegebracht, is er grote schade berokkend aan de Kerk en het publieke beeld van het priesterschap en het religieuze leven.

Ik spoor u aan uw geweten te onderzoeken, uw verantwoordelijkheid voor de zonden die u hebt bedreven op u te nemen en nederig uw spijt te betuigen. Oprechte spijt opent de deur naar Gods vergeving en de genade van ware beterschap. Door te bidden en boete te doen voor hen die u hebt gekrenkt, moet u trachten uw handelingen weer goed te maken. Het heilzame offer van Christus heeft de kracht zelfs de zwaarste zonde te vergeven en ook uit het verschrikkelijkste het goede voort te brengen. Tegelijkertijd eist Gods gerechtigheid dat wij verantwoording van onze daden afleggen zonder iets te verbergen. Erkent openlijk uw schuld, onderwerpt u aan de eisen van de gerechtigheid, maar wanhoopt niet aan de barmhartigheid van God.

8. Tot de ouders

U bent ten diepste geschokt toen u de verschrikkelijke dingen moest vernemen die plaatsvonden in een omgeving die de veiligste van allemaal had moeten zijn. In de wereld van vandaag is het niet gemakkelijk een thuis te stichten en kinderen op te voeden. Zij verdienen het bemind en gewenst op te groeien in een veilige omgeving, met een sterk gevoel voor hun identiteit en hun waarde. Zij hebben er recht op om te worden opgevoed in authentieke, morele waarden, die geworteld zijn in de waardigheid van de menselijke persoon, om te worden geïnspireerd door ons katholiek geloof en manieren van gedrag en houding te leren die hen brengen tot een gezond zelfrespect en een duurzaam geluk. Deze edele en veeleisende taak wordt op de eerste plaats aan u, hun ouders, toevertrouwd. Ik spoor u aan uw aandeel hierin op u te nemen om de best mogelijke zorg voor de kinderen te garanderen, zowel in huis als in de maatschappij in het algemeen. De Kerk zal van haar kant de maatregelen die de laatste jaren zijn genomen om de jongeren te beschermen in de omgeving van parochie en school, in praktijk brengen. Weest u ervan verzekerd dat ik, terwijl u uw belangrijke verantwoordelijkheid neemt, u nabij ben en u de steun van mijn gebed bied.

9. Tot de kinderen en jongeren in Ierland

Ik wens een bijzonder woord van bemoeiding tot jullie te richten. Jullie ervaring met de Kerk verschilt zeer van die van jullie ouders en grootouders. De wereld is zeer veranderd, sinds de tijd dat zij jullie leeftijd hadden. Desondanks zijn allen in iedere generatie geroepen dezelfde levensweg af te leggen, wat de omstan-

digheden ook zijn. Wij zijn allen gechoqueerd door de zonden en fouten van enkele leden van de Kerk, vooral van degenen die in het bijzonder werden uitgekozen om de jongeren te leiden en te dienen. *In de Kerk* zullen jullie echter Jezus Christus vinden, die dezelfde is gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid (vgl. *Hebr.* 13, 8). Hij houdt van jullie en voor jullie heeft Hij zichzelf geofferd op het kruis. Zoekt een persoonlijke relatie met Hem in de gemeenschap van zijn Kerk, omdat Hij nooit jullie vertrouwen zal beschamen! Hij alleen kan aan jullie diepste verlangens beantwoorden en jullie leven zijn volle betekenis geven door het te richten op de dienst aan de ander. Houdt jullie ogen gericht op Jezus en zijn goedheid en koestert de vlam van het geloof in jullie hart. Samen met jullie broeders en zusters in Ierland kijk ik naar jullie, opdat jullie trouwe leerlingen zijn van onze God en met jullie zo noodzakelijke enthousiasme en idealisme bijdragen aan de wederopbouw en vernieuwing van onze geliefde Kerk.

10. Tot de priesters en religieuzen van Ierland

Wij allen lijden ten gevolge van de zonden van onze medebroeders, die een heilig vertrouwen hebben geschonden en niet op de juiste en verantwoorde wijze de beschuldigingen van misbruik hebben behandeld. Ten opzichte van de krenking en verontwaardiging die dit heeft veroorzaakt, niet alleen onder leken, maar onder u en uw religieuze gemeenschappen, voelen velen van u zich persoonlijk ontmoedigd en ook verlaten. Ik ben mij er bovendien van bewust dat u in de ogen van sommigen schuldig bent door samenwerking hieraan en als medeverantwoordelijk wordt beschouwd voor de misda-

den van anderen. In deze tijd van lijden wil ik u mijn erkentelijkheid betuigen voor de toewijding van uw leven als priester en religieus en uw apostolaat en ik nodig ik u uit opnieuw uw geloof in Christus te bevestigen, uw liefde voor zijn Kerk en uw vertrouwen in de belofte van het evangelie van verlossing, vergeving en innerlijke vernieuwing. Op deze wijze zult u allen laten zien dat waar de zonde woekert, de genade mateloos wordt (vgl. *Rom.* 5, 20).

Ik weet dat velen van u teleurgesteld, geschokt en boos zijn over de wijze waarop deze kwesties door sommige oversten van u zijn behandeld. Desondanks is het wezenlijk dat u nauw samenwerkt met de autoriteiten en dat u zich inspant ervoor te zorgen dat de maatregelen die zijn genomen om het hoofd te bieden aan de crisis, werkelijk evangelisch, juist en doeltreffend zijn. Ik spoor u vooral aan steeds duidelijker mannen en vrouwen van gebed te worden door moedig de weg te gaan van bekering, zuivering en verzoening te volgen. Zo zal de Kerk in Ierland nieuw leven en nieuwe levenskracht putten uit uw getuigenis van de verlossende kracht van de Heer, zichtbaar gemaakt in uw leven.

11. Tot mijn medebroeders in het bisschopsambt

Men kan niet ontkennen dat enkelen van u en van uw voorgangers soms ernstig in gebreke zijn gebleven bij het toepassen van de normen van het canonieke recht, zoals die sinds lange tijd zijn vastgelegd inzake misdrijven van kindermisbruik. Er werden ernstige fouten gemaakt bij het behandelen van beschuldigingen. Ik begrijp hoe moeilijk het was de omvang en de complexiteit van het probleem te

vatten, betrouwbare inlichtingen te krijgen en juiste beslissingen te nemen in het licht van de uiteenlopende adviezen van deskundigen. Desondanks moet men erkennen dat er zware beoordelingsfouten werden gemaakt en dat het aan leiding ontbrak. Dit alles heeft uw geloofwaardigheid en doeltreffendheid ondermijnd. Ik waardeer de pogingen die u heeft ondernomen om de fouten uit het verleden weer goed te maken en te garanderen dat zij zich niet meer zullen herhalen. Blijft niet alleen de normen van het canonieke recht in praktijk brengen bij het behandelen van gevallen van misbruik van kinderen, maar blijft ook samenwerken met de burgerlijke autoriteiten op het terrein van hun bevoegdheid. Het is duidelijk dat de religieuze oversten evenzo moeten doen. Ook zij hebben deel genomen aan de recente ontmoetingen hier in Rome met het doel een duidelijke en coherente benadering van deze kwestie te bepalen. Het is noodzakelijk dat de normen van de Kerk in Ierland ter bescherming van kinderen voortdurend worden herzien en bijgewerkt en op een volledige en onpartijdige wijze worden toegepast in overeenstemming met het canoniek recht.

Alleen een vastberaden handelen in alle oprechtheid en doorzichtigheid zal het respect en de welwillendheid van de Ieren jegens de Kerk waaraan wij ons leven hebben gewijd, herstellen. Dit moet vóór alles voortkomen uit een zelfonderzoek, een innerlijke zuivering en een geestelijke vernieuwing. Het volk van Ierland verwacht terecht dat u mannen van God bent, dat u heilig bent, dat u in eenvoud leeft, dat u iedere dag de persoonlijke bekering zoekt. Voor hen bent u volgens de uitdrukking van de heilige Augustinus bisschop; maar samen met hen bent u geroepen volgelingen van Christus te zijn

(vgl. *Preek 340, 1*). Ik spoor u dus aan uw gevoel van verantwoordelijkheid voor God te vernieuwen, in solidariteit met uw volk te groeien en uw pastorale zorg voor alle leden van uw kudde te verdiepen. Weest in het bijzonder gevoelig voor het geestelijke en morele leven van uw priesters. Weest een voorbeeld met uw eigen leven, weest hen nabij, luistert naar hun zorgen, geeft hun moed in deze tijd van moeilijkheden en voedt de vlam van hun liefde voor Christus en hun inzet in dienst van hun broeders en zusters.

Ook de leken moeten worden bemoedigd om hun rol in het leven van de Kerk te spelen. Zorgt ervoor dat zij zo worden gevormd dat zij op een duidelijke en overtuigende wijze rekenschap kunnen afleggen van het evangelie in de moderne maatschappij (vgl. *1 Petr. 3, 15*) en vollediger samenwerken met het leven en de zending van de Kerk. Dit zal op zijn beurt u helpen weer geloofwaardige leiders en getuigen van de verlossende waarheid van Christus te worden.

12. Tot alle gelovigen van Ierland

De ervaring van een jongere met de Kerk zou altijd moeten bewegen tot een persoonlijke en bezielende ontmoeting met Jezus Christus in een gemeenschap die liefheeft en voedsel biedt. In deze omgeving moeten de jongeren worden bemoedigd om uit te groeien tot hun volledige menselijke en geestelijke persoonlijkheid, om te streven naar de hoge idealen van heiligheid, liefde en waarheid en inspiratie te putten uit de rijkdommen van een grote godsdienstige en culturele traditie. In onze steeds meer gesecculariseerde maatschappij, waarin ook wij christenen het vaak moeilijk vinden om over de transcendentie van ons bestaan

te spreken, moeten wij nieuwe wegen vinden om aan jongeren de schoonheid en de rijkdom door te geven van de vriendschap met Jezus Christus in de gemeenschap van zijn Kerk. Bij het onder ogen zien van de huidige crisis zijn maatregelen om goed om te gaan met individuele misdaden van wezenlijk belang. Maar dat alleen is niet voldoende: er is een nieuwe visie nodig om de huidige en de toekomstige generatie ertoe te brengen zich de schat van ons gemeenschappelijk geloof eigen te maken. Door de weg te gaan die door het evangelie wordt gewezen, door de geboden te onderhouden en uw leven steeds meer gelijkvormig te maken aan de persoon van Jezus Christus zult u de diepe vernieuwing ervaren waaraan vandaag zoveel behoefte is. Ik nodig u allen uit om op deze weg te volharden.

13. Geliefde broeders en zusters in Christus, met diepe zorg jegens u allen in deze tijd van verdriet, waarin de broosheid van het menselijk bestaan zo duidelijk is geopenbaard, heb ik u deze woorden van bemoediging en steun willen voorhouden. Ik hoop dat u ze zult ontvangen als een teken van mijn geestelijke nabijheid en mijn vertrouwen in uw vermogen om een antwoord te geven op de uitdagingen van dit uur door opnieuw inspiratie en kracht te putten uit de nobele tradities van Ierland van trouw aan het evangelie, volharding in het geloof en vastberadenheid in het nastreven van heiligheid. Samen met u allen bid ik met aandrang dat met Gods genade de wonden die veel mensen en families hebben getroffen, kunnen worden genezen en dat de Kerk in Ierland een tijd van wedergeboorte en geestelijke vernieuwing mag meemaken.

14. *Ik wil u enkele concrete initiatieven voorhouden om de situatie aan te pakken*

Aan het einde van mijn ontmoeting met de bisschoppen van Ierland heb ik gevraagd dat de Veertigdagentijd van dit jaar wordt beschouwd als een tijd van gebed voor een uitstorting van Gods barmhartigheid en gaven van heiligheid en kracht van de Heilige Geest over de Kerk in uw land. Ik nodig u allen uit om uw boetedoening op vrijdag het gehele jaar van nu af tot Pasen 2011 aan dit doel te wijden. Ik vraag u om uw vasten, uw gebed, uw lezen van de Heilige Schrift en uw werken van barmhartigheid op te dragen om de genade van de genezing en de vernieuwing voor de Kerk van Ierland te verkrijgen. Ik moedig u aan om het sacrament van verzoening opnieuw te ontdekken en vaker gebruik te maken van de veranderende kracht van de genade ervan.

Er dient ook bijzondere aandacht te worden geschonken aan de eucharistische aanbidding en in ieder bisdom zullen er kerken of kapellen dienen te zijn, speciaal voor dit doel bestemd. Ik vraag dat parochies, seminaries, religieuze huizen en kloosters tijd in te plannen voor de eucharistische aanbidding, zodat allen de mogelijkheid hebben om daaraan deel te nemen. Met een vurig gebed voor de werkelijke aanwezigheid van de Heer kunt u genoegdoening voor de zonden van misbruik tot stand brengen die zoveel schade hebben aangericht, en tegelijkertijd de genade afsmecken van een hernieuwde kracht en een dieper gevoel van hun zending bij bisschoppen, priesters, religieuzen en gelovigen.

Ik vertrouw erop dat dit programma zal leiden tot een wedergeboorte van de Kerk

in Ierland, in de volheid van de waarheid zelf van God, daar het de waarheid is die vrij maakt (vgl. *Joh. 8,32*).

Nadat ik bij mezelf te rade ben gegaan en voor deze kwestie heb gebeden, wil ik bovendien een apostolische visitatie aan enkele bisdommen van Ierland, evenals aan seminaries en religieuze congregaties aankondigen. De visitatie heeft ten doel de lokale Kerk te helpen bij haar weg van vernieuwing en zal worden vastgesteld in samenwerking met de bevoegde bureaus van de Romeinse Curie en de Bisschoppenconferentie van Ierland. Bijzonderheden zullen te zijner tijd bekend worden gemaakt.

Bovendien stel ik voor dat men een missie op nationaal niveau houdt voor alle bisdommen, priesters en religieuzen. Ik hoop dat u – door te putten uit de competentie van ervaren predikers en organisatoren van retraites, zowel uit Ierland als ook van elders, en door de conciliedocumenten, de liturgische ritens van wijding en professie en de recente pauselijke onderrichtingen opnieuw te onderzoeken – tot een diepere waardering komt van ieders roeping om zo de wortels opnieuw te ontdekken van uw geloof in Jezus Christus en u overvloedig te laven aan de bronnen van het levende water dat Hij u biedt door middel van de Kerk.

In dit Jaar van de Priester vertrouw ik in het bijzonder de figuur van de heilige Johannes Maria Vianney aan u toe, die een zo rijk begrip had van het mysterie van het priesterschap. “De priester”, zo schreef hij, “heeft de sleutel tot de schatten van de hemel: hij opende deur, hij is de rentmeester van de goede God, de beheerder van zijn goederen”. De pastoor van Ars begreep goed hoezeer een

gemeenschap is gezegend, wanneer zij wordt gediend door een goede en heilige priester: “Een goede herder, een herder naar Gods hart is de grootste schat die de goede God kan geven aan een parochie en een van de kostbaarste gaven van de goddelijke barmhartigheid.” Moge op voorspraak van de heilige Johannes Maria Vianney het priesterschap in Ierland weer opleven en de hele Kerk in Ierland groeien in achting voor de gave van het priesterlijk dienstwerk.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om nu reeds allen te danken die betrokken zullen worden bij de inzet om de apostolisch visitatie en de missie te organiseren, evenals de vele mannen en vrouwen die zich in heel Ierland inzetten voor de bescherming van kinderen in een kerkelijke omgeving. Vanaf het ogenblik dat men de ernst en de omvang van het probleem van seksueel misbruik van kinderen in katholieke instellingen begon te begrijpen, heeft de Kerk een geweldige hoeveelheid werk verzet in vele delen van de wereld met het doel het probleem aan te pakken en te verhelpen. Terwijl men geen moeite mag sparen om bestaande procedures te verbeteren en aan te passen, bemoedigt mij het feit dat de beschermingsmaatregelen die lokale Kerken zich hebben eigengemaakt, in enkele delen van de wereld worden beschouwd als een na te volgen model voor andere instellingen.

Ik wil deze brief afsluiten met een bijzonder *gebed voor de Kerk van Ierland* en ik doe u dit toekomen met de zorg die een vader heeft voor zijn kinderen en de liefde van een christen zoals u, verontwaardigd over en gewond door hetgeen in uw geliefde Kerk is gebeurd. Moge de heilige Maagd Maria, terwijl u dit gebed zult

gebruiken in uw gezinnen, parochies en gemeenschappen, u beschermen en leiden langs de weg die voert naar een hechtere eenheid met haar gekruisigde en verzezen Zoon. Met grote liefde en vast vertrouwen in Gods beloften geef ik u allen van harte mijn apostolische zegen als onderpand van kracht en vrede in de Heer.

Uit het Vaticaan, 19 maart 2010, Hoogfeest van de heilige Jozef

Benedictus XVI

© Copyright 2010 - Libreria Editrice Vaticana / Secretariaat RK Kerk

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Gebed voor de Kerk van Ierland

God van onze vaders,
vernieuw ons in het geloof dat voor ons leven en heil is,
in de hoop die vergeving en innerlijke vernieuwing belooft,
in de liefde die onze harten zuivert en opent
om U en in U al onze broeders en zusters lief te hebben.

Heer Jezus Christus,
moge de Kerk in Ierland zijn duizendjarige inzet hernieuwen
voor de vorming van onze jongeren op de weg van waarheid,
goedheid, heiligheid en edelmoedige dienst aan de maatschappij.

Heilige Geest, Vertrouster, Voorspreker en Leidsman,
geef een nieuwe lente van heiligheid en apostolische ijver
voor de Kerk in Ierland.

Mogen onze droefheid en tranen,
onze oprechte inzet om de fouten uit het verleden te herstellen,
en ons vaste voornemen van verbetering
overvloedige vruchten dragen van genade voor de verdieping van het geloof
in onze gezinnen, parochies, scholen en verenigingen,
voor de geestelijke vooruitgang van de Ierse maatschappij
en voor de groei van liefde, gerechtigheid, vreugde en
vrede in de gehele menselijke familie.

Aan U, Drievuldigheid, vertrouwen wij
in het volle vertrouwen op de bescherming van Maria,
Koningin van Ierland, onze Moeder,
en van de heilige Patrick, de heilige Brigida en alle heiligen,
onszelf, onze kinderen,
en de hele Kerk van Ierland toe.

Amen.

Uitleg van de basisprocedures van de Congregatie voor de Geloofsleer in geval van beschuldigingen van seksueel misbruik

Het recht dat van toepassing is, is het Motu Proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* van 30 april 2001 samen met het Wetboek van Canoniek Recht uit 1983. Dit is een inleidende uitleg die nuttig kan zijn voor leken en mensen die niet vertrouwd zijn met het canonieke recht.

A. Voorafgaande procedures

Het plaatselijke bisdom onderzoekt elke beschuldiging van seksueel misbruik van een minderjarige door een geestelijke.

Als de beschuldiging een schijn van waarheid lijkt te bevatten, wordt de zaak overgedragen aan de Congregatie voor de Geloofsleer. De plaatselijke bisschop zendt alle nodige informatie naar de Congregatie en geeft zijn mening over de te volgen procedures en de te nemen maatregelen op de korte en lange termijn.

Het nationale recht betreffende de melding van misdrijven aan de bevoegde autoriteiten dient altijd te worden nageleefd.

Tijdens de voorbereidende fase en totdat de zaak is afgesloten, kan de bisschop voorzorgsmaatregelen treffen ter bescherming van de gemeenschap, met inbegrip van de slachtoffers. Sterker nog, de plaatselijke bisschop heeft te allen tijde de bevoegdheid om ter bescherming van kinderen de activiteiten van iedere priester in zijn bisdom te beperken. Dit maakt

deel uit van zijn bisschoppelijk gezag en hij wordt aangemoedigd dit in die mate uit te oefenen welke noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat kinderen geen kwaad kan worden aangedaan. Deze discretionaire bevoegdheid kan de bisschop vóór, tijdens en na iedere canonieke procedure uitoefenen.

B. Door de Congregatie voor de Geloofsleer goedgekeurde procedures

De Congregatie onderzoekt het geval dat door de plaatselijke bisschop wordt voorgelegd en vraagt waar nodig ook om aanvullende informatie.

De Congregatie voor de Geloofsleer heeft een aantal opties:

B.1 *Strafprocessen*

De Congregatie kan de plaatselijke bisschop toestemming geven een gerechtelijk strafproces te voeren voor een plaatselijke kerkelijke rechtbank. In geval van hoger beroep komt de zaak in dergelijke gevallen uiteindelijk voor een rechtbank van de Congregatie voor de Geloofsleer.

De Congregatie kan de plaatselijke bisschop toestemming geven om een administratief strafproces te voeren voor een afgevaardigde van de plaatselijke bisschop, bijgestaan door twee assessoren. De verdachte priester wordt opgeroepen om te reageren op de beschuldigingen en het bewijsmateriaal. De verdachte heeft het recht om in beroep te gaan bij de Congregatie voor de Geloofsleer tegen een beslissing waarbij hij wordt veroordeeld tot een canonieke straf. De beslissing van de kardinalen van de Congregatie is definitief.

Indien de geestelijke schuldig wordt bevonden, kunnen hem zowel in het gerechtelijke als het administratieve strafproces een aantal canonieke sancties worden opgelegd, waarvan de meest ernstige wegzending uit de klerikale staat is. De kwestie van schadevergoeding kan ook meteen tijdens deze procedures worden behandeld.

B.2 Gevallen die rechtstreeks aan de Heilige Vader worden voorgelegd

In zeer ernstige gevallen, wanneer een geestelijke in een strafproces voor de nationale rechter schuldig is bevonden aan seksueel misbruik van minderjarigen, of wanneer het bewijs daarvoor overduidelijk is, kan de Congregatie voor de Geloofsleer ervoor kiezen de zaak rechtstreeks voor te leggen aan de Heilige Vader met het verzoek dat deze ambtshalve een decreet uitvaardigt met daarin de wegzending van de priester uit de klerikale staat. Er staat geen canoniek rechtsmiddel open tegen een dergelijk pauselijk decreet.

De Congregatie legt de Heilige Vader ook de verzoeken voor van beschuldigde

priesters die – zich bewust van hun misdaden – vragen te worden vrijgesteld van de verplichting van het priesterschap en willen terugkeren naar de lekenstand. De paus gaat op die verzoeken in voor het welzijn van de Kerk (*pro bono Ecclesiae*).

B.3 Disciplinaire maatregelen

Indien de verdachte priester zijn misdrijf heeft toegegeven en erin heeft ingestemd om een leven te leiden van gebed en boetedoening, machtigt de Congregatie de plaatselijke bisschop om een decreet uit te vaardigen waarin deze de openbare ambtsuitoefening van die priester verbiedt of beperkt. Dergelijke besluiten bevatten een strafrechtelijk voorschrift dat, wanneer de voorwaarden van het decreet worden geschonden, een canonieke straf wordt opgelegd – wegzending uit de klerikale staat niet uitgezonderd. Administratief beroep tegen dergelijke decreten is mogelijk bij de Congregatie voor de Geloofsleer. De beslissing van de Congregatie is definitief.

C. Herziening van het Motu Proprio

De Congregatie is sinds enige tijd bezig met een herziening van een aantal artikelen van het Motu Proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*, met de bedoeling het genoemde Motu Proprio uit 2001 te actualiseren in het licht van de door paus Johannes Paulus II en Benedictus XVI aan de Congregatie voor de Geloofsleer toegekende speciale bevoegdheden. De voorgestelde wijzigingen zullen de bovengenoemde procedures (A, B1-B3) niet wijzigen.

Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen

Aankondiging onderzoek

Utrecht – 9 maart 2010 – De Nederlandse Bisschoppenconferentie maakt, na overleg met de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR), het volgende bekend:

De bisschoppen zijn, evenals de bestuurders van de KNR, diep geraakt door de aangrijpende verhalen van seksueel misbruik die dezer dagen naar boven gekomen zijn. Iedere vorm van seksueel misbruik dient krachtig veroordeeld te worden omdat het haaks staat op het Evangelie en de waardigheid van de menselijke persoon. Het is een pijnlijke constatering en een te belijden zonde dat het aan zorgvuldige omgang met kinderen en jongeren met name halverwege de vorige eeuw bij een aantal priesters en religieuzen heeft ontbroken. Uiteraard dienen onderlinge contacten zuiver, transparant en respectvol te zijn, juist jegens de kleinsten onder ons (cf. Matteüs 18, 1-6). Aan hen die slachtoffer werden van misbruik binnen katholieke internaten bieden religieuzen en bisschoppen hun diep gevoelde medeleven en excuses aan.

Gebleken is dat bij slachtoffers grote behoefte bestaat om gehoord te worden en zo erkenning te vinden. Dit is de eerste verantwoordelijkheid van de afzonderlijke bisdommen, ordes en congregaties. Het is wenselijk dat slachtoffers op korte termijn in contact worden gebracht met verantwoordelijken van respectievelijke orde, congregatie of bisdom.

Het aantal meldingen van misbruik in vroegere katholieke vormings- en opleidingsinstituten noodzaakt een nader onderzoek. De bisschoppenconferentie en KNR geven de voorkeur aan breed, extern en onafhankelijk onderzoek. Dergelijk complex onderzoek moet zorgvuldig gebeuren. Onder begeleiding van drs. W.J. Deetman zal de komende tijd gewerkt worden aan het samenbrengen van de benodigde expertise, het opstellen van een onderzoeksplan en het uitzetten van een tijdslijn.

Om optimale medewerking aan het onderzoek te garanderen, heeft de bisschoppenconferentie mgr. dr. G. de Korte, bisschop van Groningen – Leeuwarden, gevraagd om referent en woordvoerder te zijn. Vanuit de KNR zal secretaris-generaal prof. dr. mr. P. Chatelion Counet die rol op zich nemen.

De bisschoppen wijzen erop dat Hulp & Recht het adres blijft voor alle meldingen. (Postbus 13277, 3507 LG Utrecht, beleidsmedewerker@hulpenrecht.nl). Hier vindt zorgvuldig onderzoek plaats naar de afzonderlijke klachten. Voor meer informatie over Hulp & Recht zie www.hulpenrecht.nl.

Persbericht drs. W. Deetman

Aankondiging aanpak

Den Haag – 12 maart 2010 – Tijdens een persconferentie in Nieuwspoor te Den Haag heeft drs. W. J. Deetman vandaag het volgende laten weten:

“Op verzoek van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) zal ik de komende weken voorbereidende werkzaamheden verrichten met het oog op een onafhankelijk onderzoek naar vermeende praktijken van seksueel misbruik in de katholieke Kerk.

Mijn werkzaamheden richten zich op de volgende doelen:

- het formuleren van de onderzoeksvragen;
- het vaststellen van onderzoeksmethoden en -velden;
- de bemensing van de uiteindelijke onderzoekscommissie;
- het vaststellen van een tijdslijn;
- het waarborgen van een onafhankelijk, zorgvuldig en transparant onderzoek.

Om deze doelen te bereiken zal ik een beroep doen op externe expertise. De voorbije dagen hebben meerdere mensen die expertise reeds aangeboden. Dat is begrijpelijk, maar allerminst bepalend voor de keuzes die gemaakt zullen worden. Ook in deze fase zal onafhankelijk geopereerd worden.

Naar verwachting kan ik mijn werkzaamheden in 6 tot 8 weken afronden. Tot die tijd worden geen verdere mededelingen aan de pers gedaan. Mensen die in verband met het aanstaande onderzoek met mij in contact willen komen, kunnen zich schriftelijk wenden tot het secretariaat via tijdelijk adres onderzoekrk@gmail.com.”

Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen

Reactie op de brief van Benedictus XVI aan de Ierse katholieken

Utrecht – 20 maart 2010 – De Nederlandse bisschoppen reageren met waardering en instemming op de pastorale brief van paus Benedictus XVI over seksueel misbruik. De voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie, mgr. A. van Luyn, en de referent voor het onderzoek naar misbruik in de Nederlandse katholieke Kerk, mgr. G. de Korte, laten dat vandaag weten.

Alhoewel de brief gericht is tot de katholieke gemeenschap van Ierland, menen de bisschoppen dat de paus ook een voor Nederland relevante boodschap heeft. De paus drukt zijn medeleven en oprechte spijt uit ten aanzien van de slachtoffers en hun families. De bisschoppen betrekken deze woorden volledig op de slachtoffers in Nederland. Zij sluiten zich van harte aan bij de paus wanneer hij zegt: “uw vertrouwen werd verraden en uw integriteit geweld aangedaan. Velen van u hebben ervaren dat, wanneer u moedig genoeg was om te spreken over hetgeen u werd aangedaan, niemand luisterde. Zij onder u die werden misbruikt in kostscholen moeten gevoeld hebben dat er geen ontsnappen was aan hun lijden. Het is begrijpelijk dat u het moeilijk vindt om te vergeven en zich te verzoenen met de Kerk. In haar naam druk ik openlijk de schaamte en wroeging uit die wij allen voelen. Tegelijkertijd vraag ik u de hoop niet te verliezen.”

De bisschoppen van Nederland nemen aandachtig kennis van de voorstellen die de paus doet om gerechtigheid voor de slachtoffers, boete, genezing en herstel van vertrouwen te bevorderen. Wanneer de paus spreekt over de grote fouten die door het leiderschap van de Kerk gemaakt zijn, fouten die de geloofwaardigheid ondermijnd hebben, willen bisschoppen en religieuze oversten hun eigen verantwoordelijkheden ook kritisch onder ogen zien (conform perscommuniqué 9 maart jl.). Het voorgenomen onafhankelijke onderzoek, waarvoor voormalig Kamer voorzitter Deetman inmiddels voorbereidende werkzaamheden verricht, zal voor dat punt zeker aandacht hebben.

Voorstel voor onderzoek naar seksueel misbruik in de rooms-katholieke kerk

in de periode van 1945 tot heden

Inhoudsopgave

	pag
Hoofdstuk 1: Inleiding	22
1.1. Algemeen	
1.2. Drie dimensies	
1.3. Tijdvak	
1.4. Seksueel misbruik van minderjarigen	
1.5. Organisatie R.K. Kerkprovincie	
Hoofdstuk 2: Het onderzoek	27
2.1. Inleiding	
2.2. Deel 1 van het onderzoek: het empirisch onderzoek	
2.2.1. Onderzoek van de reeds beschikbare gegevens	
2.2.2. Interpretatie van de empirische gegevens	
2.2.3. Agenda voor het empirisch onderzoek	
2.3. Deel 2 van het onderzoek: het sociologisch/historisch onderzoek	
2.3.1. Culture of silence	
2.3.2. Celibaat en kuisheid	
2.3.3. Bestuurlijke verantwoordelijkheden	
2.3.4. De slachtoffers en hun hulp	
2.3.5. Juridische en beleidsmatige kaders	
2.3.5.1. Ambtsgeheim en vertrouwelijkheid	
2.4. Onderzoeksvragen	
Hoofdstuk 3: Rol en verantwoordelijkheden ten aanzien van de slachtoffers	34
3.1. Deel 3 van het onderzoek: hulp aan de slachtoffers	
3.2. Procedure Hulp & Recht	
3.3. Lessen voor de toekomst	
3.4. Verslaglegging	
Hoofdstuk 4: Tijdslijn	37
Hoofdstuk 5: Samenstelling van de commissie	38
Hoofdstuk 6: Terms of reference	39

Hoofdstuk 1: Inleiding

Op 9 maart 2010 hebben de Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) besloten tot een onafhankelijk onderzoek naar de feiten en omstandigheden van seksueel misbruik¹ van minderjarigen die werden toevertrouwd aan de verantwoordelijkheid van instellingen en parochies binnen de R.K. Kerkprovincie.² Met het oog daarop hebben beide opdrachtgevers om een onafhankelijk advies gevraagd over de onderzoeksvragen. Zij verzochten daarbij ook de te verlenen zorg aan de slachtoffers van seksueel misbruik te betrekken, alsmede het doen van aanbevelingen voor het nemen van maatregelen ter voorkoming van dat misbruik.

Dit voorstel bestaat uit drie onderdelen. Onderdeel 1 en 2 gaan in op de wetenschappelijke kant van het onderzoek. Onderdeel 3 vraagt specifiek aandacht voor de slachtoffers. Daarna volgen nog enkele aparte onderdelen: de aanbevelingen voor de inhoudelijke expertise voor de in te stellen commissie, het tijdpad voor het onderzoek en de terms of reference.

1.1. Algemeen

Het advies is het onderzoek naar de aard, omvang, omstandigheden en verantwoordelijkheden ter zake van seksueel misbruik van minderjarigen uit te strekken tot de periode van 1945 tot heden. Daarbij dient behoedzaam omgegaan te worden met de slachtoffers van dit misbruik en het verdriet en leed dat zij van dit misbruik hebben ondervonden en/of nog ondervinden. Hieraan zal afzonderlijk aandacht worden geschonken. Het onderzoek is erop gericht inzicht te

verkrijgen in de precieze setting van het gemelde seksuele misbruik (waarbij ook gekeken wordt naar gelegenheid, kans op ontdekking en risico's van sanctie). Deze setting wordt expliciet gezien in bredere verantwoordelijkheidsstructuren, wat betekent dat personen en instanties die verantwoordelijk waren voor toezicht en inspectie, en hun respectieve meldingsplicht, bij het onderzoek worden betrokken.

Het onderzoek wordt begrensd door:

- de periode van 1945 tot heden;
- de domeinen van onderzoek: pastorale context en r.k. instellingen voor opvoeding en onderwijs, jeugd- en jongerenorganisaties, de organisaties hiervan, bestuurlijke structuren en verantwoordelijkheidsrelaties, en de wijze waarop toezicht en inspectie was georganiseerd;
- de slachtoffers: minderjarigen toevertrouwd aan de verantwoordelijkheid van vertegenwoordigers van de R.K. Kerkprovincie, zijnde geestelijken, religieuzen, pastoraal werkers met een kerkelijk dienstverband en leken;
- de verantwoordelijken voor slachtoffers, zijnde ouders, voogden en voogdijinstellingen;
- de beschuldigen (en hun verantwoordelijken: bisschop of hogere overste): priesters van een bisdom, priesterreligieuzen, mannelijke laïcale religieuzen, vrouwelijke religieuzen en leken werkzaam binnen de instellingen.

1.2. Drie dimensies

Drie dimensies zijn in het onderzoek aan de orde:

- Allereerst dient aandacht gegeven te worden aan wat er in het *verleden* is

1. Later in de tekst wordt ingegaan op het begrip seksueel misbruik.

2. In het gehele voorstel wordt gesproken over de R.K. Kerkprovincie, hieronder worden ook begrepen de ordes en congregaties die lid zijn van de KNR.

gebeurd. Hierbij gaat het om het verkrijgen van inzicht in de feiten en omstandigheden die tot het seksueel misbruik hebben geleid. Ook is aan de orde wie daarvoor verantwoordelijk waren en/of zijn. Wat het historisch deel van het onderzoek betreft kunnen zich complicaties voordoen.

De kwestie van seksueel misbruik door geestelijken en religieuzen in rooms-katholieke kring is niet alleen een zwarte bladzijde in hun geschiedenis, maar ook een ongeschreven geschiedenis. Relevante archieven bevinden zich niet alleen in Nederland, maar ook daarbuiten, meer specifiek in Rome en elders ter wereld in generalaten van congregaties en orden die in Nederland actief zijn of zijn geweest. Tijdens het onderzoek zal blijken in hoeverre deze archieven voor de commissie worden geopend en eventueel onder welke voorwaarden. Verder moet er rekening mee worden gehouden dat het voor het onderzoek relevante bronnenmateriaal niet of slecht geordend is en daardoor moeilijk toegankelijk is. Voor wat betreft Nederland wordt er van uitgegaan dat de betrokken instanties zonder enige reserve gericht zullen meewerken aan archiefonderzoek. Voorts is nu niet bekend welke dossiers er zouden moeten zijn of geweest zijn, maar inmiddels zijn verdwenen of vernietigd. Hieruit kan een beperking voor het onderzoek voortvloeien. Echter, inzicht in de lacunes kan van belang zijn met het oog op de aanbevelingen voor de toekomst.

Gezien dit alles zal de commissie zich erover dienen te beraden op welke wijze met deze eventuele beperkingen omgegaan dient te worden, ook vanwege de voorgestelde onderzoekstijd van ongeveer één jaar. In het algemeen geldt voor het onderhavige onderzoek dat een onbegrensde toegang tot de relevante archie-

ven wenselijk is, ook in dossiers die als privacygevoelig gelden, hetzij omdat er nog levende personen in voorkomen, hetzij omdat het persoonlijke dossiers betreft. Volledige medewerking van alle bevoegde instanties is daarvoor vereist.

- Vervolgens is er de *actuele* kwestie. Waarom is er nu opeens sprake van een toevloed van klachten over misbruik in het verleden en eerder kennelijk niet, dan wel wat stimuleert slachtoffers of stimuleerde hen om thans met hun verhaal te komen? Hoe dient te worden omgegaan met de gevoelens en emoties van de slachtoffers? Waarmee zijn de slachtoffers op dit moment geholpen? Gewezen zij nog op het volgende.

Sinds 1998 is misbruik van minderjarigen door priesters en religieuzen achtereenvolgens in Canada, de Verenigde Staten, Australië, Engeland, Ierland en zeer recent in Duitsland breed in het nieuws gebracht. Ging de aandacht aanvankelijk uit naar misbruik in pastorale situaties, in Canada, Ierland en nu ook in Duitsland zijn r.k. instellingen voor opvoeding en onderwijs zeer nadrukkelijk in beeld gekomen als locaties waar kinderen voor zulke schendingen van fysieke en psychische integriteit kwetsbaar konden zijn. In Duitsland blijkt dit overigens niet alleen in instellingen van katholieke signatuur het geval te zijn geweest. Deze aandacht heeft er toe bijgedragen dat het slachtoffers mogelijk werd hun verhaal te vertellen. Zonder de indruk te willen wekken als zou met terugwerkende kracht de slachtoffers verweten worden dat zij niet eerder hun verhaal hebben verteld, is het belangrijk vast te stellen wat of wie hen er van heeft weerhouden dat te doen.

- Ten derde is er de *toekomst*. Welke lessen kunnen getrokken worden uit het ver-

leden? De volgende elementen behoeven in ieder geval de aandacht: hulp aan slachtoffers, vervolging van verdachten (wanneer mogelijk en opportuun,) rechtspositionele maatregelen tegen de daders (wanneer mogelijk en opportuun), "code of conduct" van en voor leidinggevendenden binnen de R.K. Kerkprovincie (hoe misbruik te voorkomen en hoe te handelen in een geconstateerd geval van misbruik), opleidingseisen en -voorwaarden voor leidinggevendenden binnen de R.K. Kerkprovincie.

1.3. Tijdvak

De vraag naar een onafhankelijk onderzoek is opgekomen doordat mensen zich gemeld hebben met hun verhalen over seksueel misbruik in de media en bij Hulp & Recht. De door hen beschreven periode omvat ruwweg de periode vanaf de Tweede Wereldoorlog tot heden. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze periode gekenmerkt wordt door enkele voor het beoogde onderzoek mogelijk relevante veranderingen.

Vanaf 1962 tot 1965 vond het Tweede Vaticaans Concilie plaats en van 1968 tot 1970 het Pastoraal Concilie in Nederland, met implicaties voor het zelfverstaan en het functioneren van de R.K. Kerkprovincie. Voorts nam vanaf het midden van de jaren zestig het totaal aantal instellingen en internaten significant af door sluitingen en het terugtrekken van religieuze ordes en congregaties uit het onderwijsveld.³ Daarnaast was en is de R.K. Kerkprovincie ook betrokken bij het leven van minderjarigen buiten de onderwijsinstellingen via bv. jongerenbewegingen, misdienaargroepen, koren. Daarom worden ook deze organisaties betrokken in het onderzoeksvoorstel.

3. Dit impliceert nog niet direct een afname van het aantal r.k. onderwijsinstellingen. Alleen de personele en bestuurlijke betrokkenheid van priesters en religieuzen is sedert de jaren '60 van de vorige eeuw geslonken.

Door diverse commentatoren is ook gewezen op de mogelijke invloed van de seksuele revolutie in de jaren zestig. Deze lijkt echter pas vanaf het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw onder brede lagen van de bevolking geleid te hebben tot een toenemende openheid. Het is raadzaam te bezien in hoeverre snel veranderende visies op seksualiteit in het algemeen relevant zijn voor het fenomeen van seksueel misbruik binnen de R.K. Kerkprovincie.

1.4. Seksueel misbruik van minderjarigen

Het begrip "seksueel misbruik van minderjarigen" behoeft met het oog op het onderzoek precisering. De commissie zal zich erover dienen te beraden wat wel en wat niet onder dit begrip wordt begrepen. Daarbij dient in beschouwing te worden betrokken dat seksueel misbruik niet alleen het seksueel binnendringen in het lichaam omvat, maar ook bijvoorbeeld het plegen van ontuchtige handelingen. Voorts kan niet worden voorbij gegaan aan de feitelijke omstandigheid dat in de afgelopen decennia de beoordelingsnormen en de veroordeling wegens seksueel misbruik met de daaraan gekoppelde strafmaat aan veranderingen onderhevig zijn geweest. Ten slotte moet gemeld worden dat deskundigen nadrukkelijk er op wijzen dat in de kern seksueel misbruik minder van doen heeft met seksualiteit als zodanig, maar bovenal met macht en misbruik van macht in een gezagsrelatie.

Het onderzoek richt zich primair op het seksueel misbruik van minderjarigen. De invulling van het begrip 'minderjarig' als categorie zal steeds plaats vinden met inachtneming van de historische begripsbepalingen. Art 1:233 van het burgerlijk

wetboek stelt thans dat minderjarig is iemand die de leeftijd van 18 jaar niet heeft bereikt. Tot 1988 was iemand onder de 21 jaar minderjarig.

Het seksueel misbruik van minderjarigen wordt strafbaar gesteld in de artikelen 244 Sr. tot en met 249 Sr. Artikel 249 gaat over ontucht met misbruik van gezag. Het gaat dan specifiek om misbruik door iemand van pupillen, een aan zijn zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwde minderjarige, een minderjarige bediende of ondergeschikte. Artikel 249, tweede lid, benoemt een aantal categorieën van personen, waaronder onderwijzers, opzichters en personen werkzaam in de gezondheidszorg of maatschappelijke zorg die ook onder dit artikel over ontucht in combinatie met misbruik van gezag kunnen vallen.

1.5. Organisatie R.K. Kerkprovincie

Het voorgestelde onderzoek dient een gerichte inventarisatie te maken van r.k. organisaties en (voogdij)instellingen die met seksueel misbruik van minderjarigen in verband worden gebracht, zoals:

- scholen en andere instellingen van religieuze instituten gericht op onderwijs en vorming;
- organisaties en instellingen van religieuze instituten gericht op jeugd- en jongerenwerk;
- kleinseminaries van religieuze instituten;
- bisschoppelijke kleinseminaries en colleges;
- parochies en daaraan gekoppeld jeugd- en jongerenwerk;
- instellingen voor de opvang van specifieke doelgroepen.

De inschatting van de schaal van het onderzoek is op dit moment lastig. In 1958 was er alleen al sprake van rond de 444 onderwijsinstellingen in de categorie internaat (voor verschillende leeftijdsgroepen en onderwijsniveaus), diocesane kleinseminaries en kleinseminaries van afzonderlijke orden en congregaties, bisschoppelijke colleges en zogeheten vrije colleges. Sommige scholen waren internaat, de meeste combineerden echter internaat met een zogeheten externaat voor 'dagleerlingen' die gewoon thuis woonden.

Bij deze organisaties en instellingen behoren ook bestuurlijke verantwoordelijkheden. Artikel 2:2 BW bepaalt dat kerkgenootschappen onder het regiem vallen van hun eigen statuut. Voor het R.K. Kerkgenootschap in Nederland wordt dit geregeld door de Codex Iuris Canonici van 1983⁴ en het reglement voor het R.K. Kerkgenootschap, canoniek de R.K. Kerkprovincie genoemd. Het hoogste aggregatieniveau binnen de kerkprovincie is een bisdom, geleid door een bisschop. Voor wat betreft zaken die de kerkprovincie in haar geheel betreffen is de bisschoppenconferentie verantwoordelijk, overeenkomstig de statuten van de bisschoppenconferentie.

Artikel 6 van het reglement voor het R.K. Kerkgenootschap stelt vast dat er naast de bisdomstructuur ook door het kerkelijk bevoegd gezag erkende gemeenschappen bestaan, waarin leden overeenkomstig hun eigen normen "door de professie van evangelische raden in de vorm van geloften of andere gewijde verbindingen, door de Kerk erkend en bekrachtigd, zich op hun eigen wijze aan God toewijden en de heilszending van de Kerk dienen"(c. 207 par. 2). Deze gemeenschappen worden onderscheiden in:

4. Ook hier zal het van belang zijn om te kijken wat het vigerende kerkrecht in de historische context was, bijvoorbeeld het recht zoals neergelegd in de Codex van 1917.

- instituten van gewijd leven;
- religieuze instituten;
- seculiere instituten;
- sociëteiten van apostolisch leven.

Afrondend, er bestaan juridische en functionele verschillen tussen de verantwoordelijkheden aan diocesane zijde van de bisschop in zijn eigen bisdom met betrekking tot gebeurtenissen in de pastorale, parochiële, context aan de ene kant en aan de andere kant de verantwoordelijkheid van de hoge oversten van religieuze ordes, die op grond van eigen statuten ofwel van diocesane aard zijn, in een gedeelde verantwoordelijkheid met de lokale bisschop, of krachtens pauselijk recht door het kerkelijk gezag te Rome erkende eigenstandige religieuze gemeenschappen zijn waarop de lokale bisschop geen invloed kan uitoefenen. In alle gevallen heeft de diocesane bisschop een pastorale zorgplicht jegens de slachtoffers (CIC 383).

Met de zo juist geschetste organisatorische differentiatie moet rekening gehouden worden bij de vaststelling van de omvang van het misbruik en de daarbij gedragen bestuurlijke verantwoordelijkheden.

Hoofdstuk 2: Het onderzoek

2.1. Inleiding

Uitgangspunt voor het voorgestelde onderzoek is om bij benadering een wetenschappelijk onderbouwde schatting te geven hoeveel incidenten van seksueel misbruik zich hebben voorgedaan binnen de R.K. Kerkprovincie in de periode van 1945 tot nu. Ieder gemeld incident is op zichzelf betreuwenswaardig en de kerk onwaardig. Juist de slachtoffers moet het vooruitzicht van gedegen wetenschappelijk onderzoek dat recht doet aan hun ervaringen en verdriet worden geboden: wat is er gebeurd en hoe kon dit gebeuren? Toch ontkomt de commissie er niet aan in globale zin te specificeren in welke gevallen zij seksueel misbruik meer of minder aannemelijk vindt. Hierbij komt nog dat in tegenstelling tot het verschijnsel van onderrapportage (het niet melden van de incidenten) bij de beoordeling van eerst nu bekend geworden incidenten uit het verleden het verschijnsel van overrapportage niet op voorhand mag worden uitgesloten.

In het gehele onderzoek is een fasering aangebracht. Allereerst gaat het om kwantitatief onderzoek, dat bestaat uit een inventarisatie van de feitelijk beschikbare gegevens, nieuwe gegevens die kunnen worden verkregen door een te houden survey en archiefonderzoek. Om alle beschikbare gegevens vervolgens te kunnen analyseren en interpreteren is aanvullend kwalitatief onderzoek nodig met een meer sociologisch en historisch karakter.

2.2. Deel 1 van het onderzoek: het empirisch onderzoek

De data waarover de commissie snel of redelijk snel kan beschikken worden uit vier bronnen verkregen:

- een lijst van meldingen bij Hulp & Recht;
- een lijst van de rechtstreeks via het e-mail adres onderzoekrkk@gmail.com en persoonlijk gerichte schriftelijke en mondelinge reacties;
- de bij diverse media binnengekomen meldingen en bestaande lijsten;
- archiefonderzoek.

Voor wat betreft de media kan uiteraard niet zonder meer worden beschikt over de bij hen in bezit zijnde overzichten van slachtoffers. Door de commissie zal nagegaan moeten worden of deze media bereid zijn die overzichten ter beschikking te stellen.

Daarnaast zal de commissie zelf aanvullend nieuwe gegevens moeten verzamelen door een survey-onderzoek te doen en in samenhang daarmee archiefonderzoek.

Tot slot kunnen gegevens worden verkregen van de daders zelf. Daartoe kan een zorgvuldig voorbereide oproep worden gedaan tegen de achtergrond van hun kerkelijke traditie en vanuit een persoonlijke behoefte om in het reine te komen met zichzelf en hun omgeving in een bekentenis getuigenis afleggen van hun daden en daarmee hun schuld bekennen ten opzichte van de slachtoffers.

2.2.1. Onderverdeling van de reeds beschikbare gegevens

Het onderwerp seksueel misbruik in de

kerk heeft tot veel reacties geleid. Hierbij bleek niet altijd duidelijk wat de bedoeling van de reactie is geweest: ging het om meldingen van misbruik als zodanig, om in behandeling te nemen klachten, of om algemene reacties? De instelling Hulp & Recht maakte in het begin een onderscheid tussen meldingen en klachten. Klachten zijn meldingen waarbij slachtoffers hun klacht voorleggen aan de Beoordelings- en Adviescommissie. Ook op andere plaatsen kwamen reacties binnen, waarvan een deel bestond uit specifieke meldingen van gevallen van misbruik. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid dat de archieven van de betrokken instellingen nog niet elders gemelde gevallen van misbruik bevatten.

Om een goed inzicht in de aard en omvang van de problematiek te krijgen is er een overzicht nodig van het totaal aantal meldingen aan verschillende instanties, waarbij ook doublures moeten worden weggestreept. Niet iedere reactie is een klacht. Hieronder volgt een voorstel voor een mogelijke onderverdeling van de kenbaar gemaakte gevoelens en opvattingen:

- Reactie: Omvat alle telefonische, digitale en schriftelijke reacties die ontvangen werden door Hulp & Recht; bij het e-mail adres onderzoekrk@gmail.com of schriftelijk; bij de bisdommen; bij de bij de KNR aangesloten religieuze organisaties; bij de media voor zover de commissie hier inzicht in mag krijgen.
- Melding: Reactie met specifieke informatie over misbruik in concrete gevallen en instellingen. te onderscheiden in:
 - 1 schriftelijke en/of mondelinge melding van slachtoffers;
 - 2 schriftelijke en/of mondelinge melding door verantwoordelijkheidsdragers

- 3 schriftelijke en/of mondelinge melding door getuigen;
 - 4 schriftelijke en/of mondelinge melding door derden, 'van horen zeggen';
 - 5 vermelding in archief.
- Klacht: Persoonlijke melding waarbij het slachtoffer gebruik wenst te maken van juridische procedures en/of de interne regeling van "Hulp & Recht".
 - Overig: Alle reacties die geen melding en geen klacht zijn, waaronder aanbiedingen tot meewerken aan onderzoek, het uiten van bezorgdheid of kwaadheid.

2.2.2. Interpretatie van de empirische gegevens

Deze fase van het onderzoek draagt in het bijzonder een cijfermatig karakter die een reeks van incidenten en betrokken instellingen zal opleveren. Die uitkomst als zodanig is onvoldoende basis om uitspraken van meer algemene aard te kunnen doen. Om ieder misverstand uit te sluiten laat het kunnen doen van algemene uitspraken onverlet dat elk incident afkeurenswaardig is.

Waarom kunnen er niet zonder meer algemene uitspraken worden gedaan? Twee overwegingen zijn van belang. Ten eerste is het niet op voorhand een vast staand gegeven of alle incidenten zijn of zullen worden gemeld (onderrapportage). Ten tweede kan het zo zijn dat de mogelijkheden voor verificatie dan wel falsificatie van de beschuldiging ontbreken.

Waarom zijn algemene uitspraken wenselijk? Hierbij is het van belang om een onderliggende vraag van dit onderzoek scherp in het vizier te houden. Velen vragen zich immers af of het bij de huidige aandacht voor seksueel misbruik gaat om een topje van de ijsberg met een niet

zichtbare en veel bredere doorwerking in de organisaties binnen de R.K. Kerkprovincie, of om een gedifferentieerde situatie (naar tijd, plaats soorten van instelling en individuele instelling), dan wel alleen om een reeks van individuele misdrijven en misdragingen. Een helder antwoord op deze vragen helpt de slachtoffers, de verantwoordelijke bestuurders die maatregelen wensen te nemen, maar ook degenen die in het geheel geen blaam treft, te vrijwaren van beschuldigingen.

Voor het doen van betrouwbare uitspraken dient inzicht verkregen te worden in het aantal slachtoffers per dader, en het aantal vermoedelijke daders en vermoedelijke slachtoffers. Voorts dienen deze uitkomsten gerelateerd te worden aan de totale omvang van de populaties van minderjarigen (op scholen, internaten, jongerengroepen, misdienaars, etc.) waartoe de slachtoffers behoren of behoorden. Naar analogie geldt hetzelfde voor de daders. Eerst dan zijn vergelijkingen mogelijk met elders uit eerder onderzoek verkregen gegevens voor vergelijkbare situaties, andere beroepsgroepen en sectoren (waar een gezagsrelatie aanwezig is) en instellingen (bv. internaten) in Nederland en daarbuiten.

Er zij op gewezen, dat er op voorhand niet van kan worden uitgegaan dat de direct beschikbare gegevens voldoende of voldoende betrouwbaar zijn om een bij benadering onderbouwde schatting van de omvang van seksueel misbruik van minderjarigen te kunnen geven. Daarom is het nodig dat de commissie ook zelf aanvullende gegevens verzameld. Daarbij dienen vergelijkbare studies in binnen- en buitenland te worden betrokken. Eerst dan kan een wetenschappelijk onderbouwd antwoord gegeven worden op de

vraag of er sprake is van het topje van de ijsberg, een gedifferentieerde situatie, of van een verzameling van individuele misdrijven en misdragingen.

2.2.3. Agenda voor het empirisch onderzoek

Het voorafgaande vereist dat de onderzoeksc commissie zich bij de aanvang van haar werk concentreert op de vaststelling van de precieze opzet van het empirisch onderzoek en op grond daarvan de onderzoeksagenda vaststelt. Om daartoe te komen is in ieder geval ook nodig:

- literatuurstudie: welke studies zijn er al gedaan en wat kan daarvan worden geleerd?
- follow-up interviews met een steekproef van respondenten/slachtoffers waarbij in verband met de hulp en begeleiding ook kan worden ingegaan op de gevolgen van misbruik;⁵

De commissie zal bij het bepalen van de onderzoeksopzet rekening dienen te houden met de gewenste duur van het onderzoek van ongeveer een jaar.

2.3. Deel 2 van het onderzoek: het sociologisch/historisch onderzoek

In het licht van de veelheid van meldingen en klachten dringt zich de vraag op hoe dit alles zich heeft kunnen ontwikkelen? Het gaat dan om de brede maatschappelijke context: in wat voor maatschappelijke context konden deze gebeurtenissen plaats vinden? Het gaat verder om de r.k. gemeenschap in ons land als directe context voor de r.k. religieuze instellingen: welke rol speelden deze instellingen in het dagelijks leven van hen die deel uit maakten van die gemeenschap? Het gaat

5. Zie punt 2.3.4.

tenslotte om de instellingen zelf en hun specifieke cultuur. De slachtoffers hebben recht op beantwoording van die vraag. Drie zaken verdienen in dat verband aandacht.

2.3.1. *Culture of silence*

Ten eerste verdient het aanbeveling om sociaalhistorisch onderzoek te doen naar de op meerdere plaatsen, waaronder ook in de media, genoemde "culture of silence". Hoe kan het dat, indien mensen er vanaf wisten, het toch stil bleef? Het gaat er nu niet om dat die zwijgcultuur goed-gepraat wordt, maar om nauwkeurig te kijken naar de oorzaken en voorwaarden die deze cultuur mogelijk maakten en om daaruit lessen te trekken voor de toekomst. Dit zou door middel van specifieke casestudies onderzocht kunnen worden.

Daarvoor is het nodig inzicht te hebben op het punt van - overigens aan verandering onderhevig zijnde - opvattingen over pedofilie in de samenleving en van wat gezegd is in de wetenschappelijke (bv. de psychiatrische) literatuur in de afgelopen decennia.

Verder kan op basis van de meldingen en de berichtgeving in de media alleen worden gesteld dat slachtoffers deels niet hebben gesproken, deels hebben gesproken, maar het zwijgen is opgelegd door ouders, opvoeders of opleiders. Het onderzoek moet derhalve ook gericht zijn op een analyse van de communicatiecultuur in r.k. kring, waarbij aan structurele en specifieke aspecten zoals het biechtgeheim aandacht moet worden besteed.

2.3.2. *Celibaat en kuisheid*

Ten tweede zal het onderzoek gericht dienen te worden op de relatie tussen seksu-

eel misbruik en het celibaat voor priesters en de gelofte van kuisheid voor mannelijke en vrouwelijke religieuzen. Het is van belang dat het onderzoek zich rekenschap geeft van mogelijke verschillen tussen de formele definitie en interpretaties die daaraan in de loop van de tijd werden gegeven en door wie. Daarbij dient zeker ook gekeken te worden naar de wijze waarop de definitie is uitgelegd in de fase van toeleiding, toelating en het keuzemoment voorafgaand aan de diakenwijding ter voorbereiding op een priesterwijding of het afleggen van de tijdelijke en eeuwige beloften die de keuze voor het celibaat, c.q. de kuisheid meebrachten.

2.3.3. *Bestuurlijke verantwoordelijkheden*

Ten derde dient aan de orde te komen hoe organisaties en hun bestuurders door de tijd heen zijn omgegaan met hun verantwoordelijkheden voor minderjarigen en hoe men optrad in geval van ontdekking van seksueel misbruik van minderjarigen. Het gaat dan in het bijzonder om rectoren, hoge oversten van religieuze instituten en bisschoppen. Aan hen zullen ondermeer de volgende vragen dienen te worden voorgelegd: welke maatregelen van rechtspositionele aard nam men bij ontdekking van seksueel misbruik van minderjarigen; welke overige maatregelen werden er genomen; in hoeverre werd er aangifte gedaan bij de politie, en wanneer dit niet het geval was, waarom liet men dit achterwege?

2.3.4. *De slachtoffers en hun hulp*

Tot nu toe werd er in dit voorstel over slachtoffers als groep gesproken. Dat neemt niet weg dat de in te stellen commissie ook de vraag onder ogen dient te zien op welke manieren zij kennis kan

nemen van individuele gevallen en in hoeverre er over individuele gevallen op basis van vrijwilligheid aan de kant van de slachtoffers gesprekken kunnen plaats vinden.

Hierbij kan niet buiten de aandacht blijven op welke wijze in het verleden hulp is verleend aan de slachtoffers. Aandacht zal dan ook gegeven dienen te worden aan de positie van Hulp & Recht. In verband hiermee dient er binnen de commissie deskundigheid en ervaring op het gebied van de hulpverlening aanwezig te zijn.

2.3.5. Juridische en beleidsmatige kaders

Op grond van artikel 2.2 BW hebben kerkgenootschappen rechtspersoonlijkheid en mogen zij hun interne organisatie regelen krachtens een eigen statuut voor zover dit niet in strijd is met de wet. De interne organisatie van het R.K. kerkgenootschap wordt geregeld door de Codex Iuris Canonici van 1983 en het reglement voor het R.K. Kerkgenootschap, canoniek de R.K. Kerkprovincie genoemd.

Het Nederlands Wetboek van Strafrecht bevat in de artikelen 244-249 bepalingen over seksueel misbruik van minderjarigen. Het kerkelijk wetboek van 1983 gaat in Boek VI, titel V, can. 1395 § 2 in op het seksueel misbruik van minderjarigen beneden de leeftijd van zestien jaar. Beide regelingen hebben, gedurende de periode welke het onderzoek beslaat wijzigingen, ondergaan. Het Wetboek van Strafrecht werd op dit punt gewijzigd en het oude kerkelijk wetboek van 1917 werd in 1983 vervangen door het thans vigerende Codex Iuris Canonici.

Om een helder juridisch en beleidsmatig kader te schetsen over de periode die het

onderzoek beslaat zijn antwoorden nodig op de volgende vragen:

1. Welke wettelijke bepalingen en opvattingen golden en gelden krachtens het Nederlands recht gedurende de periode van onderzoek (1945 tot heden) met betrekking tot:

- De bescherming van minderjarigen die zich in ongelijke machtsrelaties bevinden of geplaatst worden?
- Meer specifiek, het beschermen van minderjarigen tegen seksueel misbruik, ook in verhouding tot ouders, opvoeders en opleiders?
- De ontwikkelingen in de bescherming die zich in deze periode hebben voorgedaan en waardoor deze ontwikkelingen werden veroorzaakt?

2. Welke wettelijke bepalingen en opvattingen golden en gelden krachtens het Canoniek recht gedurende de periode van onderzoek (1945 tot heden) met betrekking tot:

- De bescherming van minderjarigen die in ongelijke machtsrelaties aan de zorgen van de R.K. Kerkprovincie werden toevertrouwd?
- Meer, specifiek, het beschermen van minderjarigen tegen seksueel misbruik?
- De ontwikkelingen in de bescherming die zich in deze periode hebben voorgedaan en waardoor deze ontwikkelingen werden veroorzaakt?

3. Hoe is de R.K. Kerkprovincie in de onderzoeksperiode (1945 tot heden) omgegaan met de ontwikkelingen in beide rechtssystemen aangaande dit onderwerp?

- Hoe werd het beleid inzake de bescherming van minderjarigen en de bestrijding van misbruik uitgezet?
- Hoe verhoudt zich dit met de kaders en

de richtlijnen die vanuit de Heilige Stoel ten aanzien van misbruik van minderjarigen zijn gesteld? Wat is bijvoorbeeld de rol en betekenis geweest van de instructie *Crimen Sollicitationis* uit 1962, de apostolische brief van paus Johannes Paulus II *Sacramentorum sanctitatis tutela* van 30 april 2001, de verklaring van de Congregatie van de Geloofsleer *De Delictis Gravioribus* van 18 mei 2001 en de op 12 april 2010 gepresenteerde *Guide to understanding Basic CDF procedures concerning sexual abuse allegations* en de daaraan gehechte richtlijnen?

4. Wat is op dit moment het standpunt dat de rooms-katholieke kerk, en meer in het bijzonder de R.K. Kerkprovincie in Nederland, inneemt met betrekking tot de bescherming van minderjarigen die aan haar zorgen zijn toevertrouwd, en meer specifiek het voorkomen en bestrijden van seksueel misbruik in pastorale relaties?

- Hoe wordt daar bij de selectie en tijdens de opleidingen en vormingstrajecten van aanstaande pastoraal werkers, diakenen, priesters en religieuzen in Nederland aandacht aan besteed?

2.3.5.1 Ambtsgeheim en vertrouwelijkheid

Welke is de rol en betekenis van het ambtsgeheim (Wetboek van Strafrecht, artikel 272, CIC, boek IV, can. 983) en de vertrouwelijkheid, c.q. zwijgplicht in de onderhavige discussie?

1. Is er daarvoor een juridische basis naar Nederlands recht en/of in het kerkrecht?
2. Hoe absoluut is het ambtsgeheim in beide rechtssystemen?
3. En mocht het ambtsgeheim niet

absoluut zijn, welke parallellen liggen er dan in de praktijk met bijvoorbeeld het verschoningsrecht van specifieke beroepsgroepen?

Ook lijkt er sprake te zijn van verschillende verzoeken tot zwijgen of zwijgplichten:

1. Waar en wanneer is er sprake (ge-weest) van zwijgplichten, aan wie opgelegd en hoe geformuleerd?
2. Welke (kerk)juridische bepalingen lagen aan deze zwijgplichten ten grondslag?
3. Hoe werk(t)en deze zwijgplichten in de praktijk; welke consequenties hebben zij gehad voor de bij de procedure betrokken partijen?

2.4. Onderzoeksvragen

Op grond van de bovenstaande overwegingen zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Welke zijn de gegevens en omstandigheden van seksueel misbruik van minderjarigen die aan de zorg van de R.K. Kerkprovincie werden toevertrouwd in de periode van 1945 tot heden?
2. Gaat het om een structureel probleem, een gedifferentieerde situatie naar tijd, plaats en instelling, of om een verzameling van unieke individuele misdrijven en misdragingen?
3. Was/is er sprake van een 'culture of silence' rondom seksueel misbruik van minderjarigen in de R.K. Kerkprovincie?
4. Bestaat er een verband, en zo ja welk, tussen de verplichting tot seksuele onthouding, besloten in het celibaat (priesters en mannelijke priesterreligieuzen) en de gelofte tot zuiverheid of kuisheid (voor mannelijke en vrouwelijke religieuzen) enerzijds en anderzijds het

geconstateerde seksueel misbruik van minderjarigen?

5. Zijn er mogelijk ook andere oorzaken? Wat is er te zeggen over de gelegenheden tot misbruik, risico op ontdekking en sancties die verbonden zijn met de pastorale context en de context van instellingen voor opvoeding en onderwijs, waarbij met name ook de interne organisatie en de effecten van 24-uurs 'gesloten instellingen' als internaten aan de orde zullen komen.

6. Welke juridische en beleidsmatige kaders, zowel naar Nederlands recht als kerkrechtelijk, zijn van toepassing op deze kwestie en welke ontwikkelingen hebben hierin plaats gevonden?

Met het oog op de slachtoffers:

7. Hoe zijn in bestuurlijk verantwoorde-lijken omgegaan met hun verantwoorde-lijkheden voor minderjarige slachtoffers? Welke maatregelen namen zij met betrekking tot de beschuldigten?

8. Is de procedure van Hulp & Recht adequaat en hoe heeft zij tot nu toe gefunctioneerd?

9. Waarmee zijn de slachtoffers van het misbruik op dit moment het meest geholpen? Welke rol en verantwoorde-lijkheden liggen er hier voor de R.K. Kerkprovincie?

10. Welke lessen kunnen getrokken worden? Welke (preventieve) maatregelen moeten er genomen worden om herhaling te voorkomen?

Hoofdstuk3: Rol en verantwoordelijkheden ten aanzien van de slachtoffers

3.1. Deel 3 van het onderzoek: hulp aan de slachtoffers

Het voorafgaande richtte zich op de vraag naar de feiten en omstandigheden. Het doel van dat onderdeel is het verkrijgen van een goed beeld van de aard, omvang en schaal van het misbruik in de periode van 1945 tot heden. Het tweede deel van dit advies kiest het persoonlijke perspectief van de slachtoffers. Welke rol en verantwoordelijkheden heeft de kerk tegenover de slachtoffers van misbruik?

Individen zijn in concrete omstandigheden het slachtoffer geworden van misbruik. Daar kunnen we bepaald niet lichtvaardig mee omgaan. Hoe kan er recht gedaan worden aan hun verhalen, verdriet en pijn?

Natuurlijk, in de gevallen waarin het misbruik recent plaats vond staat er een tweetal wegen open om de slachtoffers tegemoet te komen: de weg naar de rechter of de weg via de door de R.K. Kerkprovincie zelf ingestelde procedure van Hulp & Recht. Maar het is ook waar dat in veel gevallen het misbruik lang geleden heeft plaats gevonden. Veel van de beschuldigen leven niet meer, of zijn hoogbejaard. Veel van de instellingen zijn al lang geleden opgehouden te bestaan, of zijn ingrijpend van organisatie- en verantwoordelijkheidsstructuur en personeelsbezetting veranderd. Veel van de verantwoordelijken in die tijd zijn evenmin in leven. Het gaat hier eigenlijk om een constellatie van organisatiestructuur en cultuur die

niet meer bestaat. In zo verre is er niemand meer die deze cultuur nog goed kan vertegenwoordigen. Ook hierdoor is bijvoorbeeld de weg naar het strafrecht in vele gevallen niet meer mogelijk. Daar staat het volgende tegenover. De bestuursstructuur van de rooms katholieke kerk op nationaal en internationaal niveau heeft evenwel sinds het Tweede Vaticaans Concilie op punten weliswaar wijzigingen ondergaan, maar niet zodanig dat dat ertoe heeft geleid dat bestuurlijke verantwoordelijkheden van bisschoppen en hoge oversten van ordes en congregaties wezenlijk zijn veranderd. Bovendien laten de meldingen na 1980 zien dat er tenminste een zekere continuïteit lijkt te zijn in de omgang met misbruikmeldingen. Nagegaan moet worden welke factoren die aan die cultuur hebben bijgedragen verdwenen zijn en welke constant zijn, zodat de opdrachtgevers van het onderzoek zich hiervan rekenschap kunnen geven bij hun toekomstig beleid ten aanzien van misbruik.

Zelfs indien de rechtsgang volkomen weggevallen is, dan betekent dat nog niet dat de huidige R.K. Kerkprovincie uit morele overwegingen geen verantwoordelijkheid heeft tegenover de slachtoffers van deze donkere pagina uit haar recente geschiedenis. Juist als kerkgemeenschap dient zij in de omgang met de slachtoffers haar diepste opdracht van humaniteit waar te maken.

Daarom zal de commissie zich bezig moeten houden met de vraag welke schade er bij de slachtoffers is ontstaan in termen van trauma, verdriet, leed en geschonden vertrouwen. Een deel van de slachtoffers meldt dat hun zaak ernstig was, maar is verwerkt. Het feit dat het misbruik is verwerkt, maakt de ernst ervan echter niet

minder. Een deel van de slachtoffers zegt dat de schade groeit; sommige geven aan dat dit een blijvende frustrerende invloed heeft gehad op hun leven. Een aantal heeft behoefte aan een pastoraal gesprek; of om de feiten en omstandigheden te vertellen; of om met de toenmalig verantwoordelijken te spreken. In alle gevallen is de vraag welke hulp concreet gewent is? Welke mogelijkheden liggen er om deze hulp tot stand te brengen of te faciliteren? Waar zijn de slachtoffers echt mee geholpen?

Deze vragen, ofschoon geen deel van het wetenschappelijk onderzoek als zodanig, kunnen niettemin niet los van het onderzoek worden gezien, al was het allen al omdat vanwege de meldingen van de slachtoffers de slachtoffers zelf centraal zijn komen te staan. Het verdient aanbeveling om bij voorrang al binnen enkele maanden na aanvang van de werkzaamheden een gericht advies te geven over de begeleiding en hulp in afwachting van de resultaten van het onderzoek zelf, zodat de R.K. Kerkprovincie de nodige voorzieningen kan treffen. In dit kader verdient de procedure van het door de R.K. Kerkprovincie opgerichte instelling Hulp & Recht bijzondere aandacht.

3.2. Procedure Hulp & Recht

De R.K. Kerkprovincie kent sinds 1995 de landelijke instelling 'Hulp & Recht'. Deze is opgericht door de bisschoppen en leidinggevenden (hogere oversten) van religieuzen. De instelling wil hulp en recht bieden aan mensen die het slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik door priesters, religieuzen en kerkelijk werkers. De procedure van Hulp & Recht is gebaseerd op het tuchtrecht zoals dat bijvoorbeeld ook in de medische wereld bestaat.

In de berichtgeving rondom de zaken die thans naar buiten zijn gekomen zijn er kritische vragen gesteld bij de procedures en het praktisch functioneren van Hulp & Recht. Derhalve verdient het aanbeveling om de procedure en het functioneren van de instelling aan de hand van de volgende vragen kritisch tegen het licht te houden en waar nodig aanbevelingen te doen:

- Hoe verhoudt de procedure van hulpverlening en begeleiding bij Hulp & Recht zich tot vergelijkbare activiteiten van andere instanties?
- Hoe verhoudt zich de juridische procedure van Hulp & Recht tot andere vergelijkbare procedures (met een tuchtrechtelijk karakter) in Nederland?
- Hoe verhoudt de procedure van Hulp & Recht zich tot het Nederlandse recht?
- Hoe verhoudt zich de procedure van Hulp & Recht tot het kerkelijk recht?
- Hoe functioneert de huidige procedure in de praktijk; wat gaat er goed, wat gaat er niet goed, waar zijn veranderingen en verbeteringen nodig; worden de adviezen van Hulp & Recht opgevolgd?
- Welke andere juridische mogelijkheden, zowel naar Nederlands recht als kerkrechtelijk, staan er voor de bisschoppen en leidinggevenden religieuzen open om seksueel misbruik te voorkomen, de slachtoffers te beschermen en onderzoek en vervolging in te stellen bij verdenking van seksueel misbruik door vertegenwoordigers van de kerk?
- Welke procedures gelden in het algemeen bij de andere instellingen waar slachtoffers zich hebben gemeld? Waar zijn die procedures op gebaseerd en hoe wordt daar met de belangen van slachtoffers en beschuldigen om gegaan?

3.3. Lessen voor de toekomst

De in te stellen commissie zal tenslotte moeten worden opgedragen om, in het licht van het primaire en secundaire onderzoek en de concrete ervaringen van de slachtoffers, haar conclusies te trekken met betrekking tot de vraag wat de feiten en omstandigheden zijn met betrekking tot seksueel misbruik van minderjarigen in de R.K. Kerkprovincie in de periode van 1945 tot heden.

De commissie zal waar mogelijk moeten aangeven welke kwetsbare plekken er in de organisatie- en bestuursstructuur aanwezig zijn, in samenhang met de verantwoordelijkheden, werkvelden en het te voeren personeels- en vrijwilligersbeleid om nieuwe gevallen van misbruik in de toekomst te voorkomen.

3.4. Verslaglegging

Om haar onafhankelijkheid en transparantie te waarborgen moet de in te stellen commissie naar seksueel misbruik van minderjarigen in de R.K. Kerkprovincie in de periode 1945 tot heden verplicht worden om het onderzoeksrapport en de daarbij behorende rapportages te publiceren, alsmede haar aanbevelingen met betrekking tot het omgaan met de huidige klachten van de slachtoffers en de lessen voor de toekomst.

Hoofdstuk 4: Tijdslijn

Weken	Tentatief Plan van aanpak	
	<ul style="list-style-type: none">- 12 weken voorbereidingstijd- 1 jaar zuivere onderzoekstijd- 12 weken voor uitloop en afronding <p>(Indien om dringende redenen noodzakelijk éénmalig te verlengen met 6 maanden, zie Terms of Reference)</p>	
1-6	Opstarten commissie, organiseren infrastructuur, taakverdeling	Aandacht voor slachtoffers; advisering over hulp aan slachtoffers; doorlichten procedure Hulp & Recht
6-12	Uitwerken deelvragen in concrete onderzoeksvorstellen, inventariseren namen extern te raadplegen/ horen deskundigen	
13-47	Onderzoek	
48-49	Terugkoppeling gehele commissie, eventueel aanscherpen van vragen, uitbreiding of inperking van bepaalde terreinen	
50	Korte openbare rapportage over de gang van zaken tot nu toe, eventueel met aangescherpte vragen, nog geen conclusies	
1-12	Onderzoek	
13 -24	Afronding van onderzoek, schrijven conclusies en aanbevelingen	
25	Presentatie uitkomsten van onderzoek	

Hoofdstuk 5: Samenstelling van de commissie

Het onderzoek van de commissie voltrekt zich op vijf niveaus: (a) het horen of doen horen van slachtoffers, getuigen en beschuldigen/daders, bestuurlijk verantwoordelijken; (b) archiefonderzoek; (c) het (doen) doornemen van voor het onderwerp relevante studies; (d) eigen onderzoek (survey, vergelijkingen); (e) aandacht voor de hulp aan de slachtoffers. Voor een goede vervulling van de onderzoeksopdracht is daarom een multidisciplinaire aanpak vereist die tot uitdrukking komt in de commissiesamenstelling. Daarnaast zal op ad hoc basis van externe deskundigheid (bv. canoniek recht) gebruik moeten worden gemaakt. Voor het veldwerk zal gebruik moeten worden gemaakt van gespecialiseerde onderzoekers.

De commissie zal bij haar complexe taakvervulling ondersteund moeten worden door een kleine organisatie die daarvoor speciaal wordt opgezet.

In de commissie dient naast een voorzitter en secretaris aanwezig te zijn:

- juridische expertise (strafrecht en/of jeugdrecht, gecombineerd zo mogelijk met onderzoeks- en/of -opsporingservaring);
- een psycholoog;
- een (wetenschaps)filosoof met empirische achtergrond;
- een (kerk)historicus of een historicus met specialisatie in religie;
- een deskundige op het terrein van de hulpverlening;

Hoofdstuk 6: Terms of reference

1. De Nederlandse Bisschoppenconferentie (BK) en de Nederlandse Konferentie Religieuzen (KNR) stellen een onafhankelijke onderzoekscommissie in voor een onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen die aan de zorgen van de R.K. Kerkprovincie werden toevertrouwd in de periode van 1945 tot heden. Voor het samenstellen van de onderzoekscommissie geeft zij zonder last of ruggespraak mandaat aan de door haar benoemde voorzitter van de commissie.

2. Het advies voor het instellen van een onderzoekscommissie eventueel aangevuld met aanvullende wensen van de opdrachtgevers zoals vastgelegd op een vergadering na de presentatie van het advies en openbaar gemaakt, bepalen de inhoud en dimensies van het onderzoek.

3. De onderzoekscommissie krijgt een mandaat voor 1,5 jaar dat maximaal 1x verlengd kan worden met 6 maanden. Indien verlenging gewenst is zal de commissie 3 maanden voor het verlopen van het mandaat en met redenen omkleed kennis geven aan de opdrachtgevers.

4. De voorzitter van de onderzoekscommissie zorgt voor een begroting en de bewaking daarvan. De kosten worden gedragen door de BK en de KNR. De BK en de KNR stellen onderling een verdeel-sleutel vast.

5. Van de onderzoekscommissie dienen naast voorzitter en secretaris de leden afkomstig te zijn van de volgende (eventueel gecombineerde) expertisevelden:

- juridische expertise (strafrecht en/of jeugdrecht, onderzoeks- of opsporingservaring)
- een psycholoog
- een wetenschapsfilosoof met empirisch

achtergrond

- een (kerk)historicus en/of historicus met specialisatie in religie
- een deskundige op het terrein van de hulpverlening

Voorts zal op ad hoc basis deskundigheid van buiten kunnen worden aangetrokken (statistiek, archief, kerkrecht gespecialiseerde onderzoekers etc.)

6. De onderzoekscommissie stuurt een onderzoeksteam aan. Dit onderzoeksteam bestaat uit een teamleider en onderzoekers met bovengenoemde expertise, waaronder ook een archivaris. In gevallen waarin het onderzoeksteam niet over noodzakelijk geachte expertise beschikt, kunnen externe deskundigen gevraagd worden om deelvragen in het onderzoek te beantwoorden. Deze antwoorden zullen aan het onderzoek worden toegevoegd.

7. De BK en de KNR zorgen voor de benodigde kantooruimte en financiële faciliteiten voor de commissie en het onderzoeksteam.

8. De onderzoekscommissie en het onderzoeksteam stellen beide een protocol vast hoe zij zullen omgaan met de vertrouwelijkheid van persoonlijke gegevens die haar tijdens het onderzoek onder ogen komen of die op enig andere manier kenbaar worden gemaakt. Ten overstaan van derden hanteren beide, in navolging van het gebruik bij justitiële onderzoeken, een volstreekte vertrouwelijkheid.

9. De opdrachtgevers spannen zich zonder enige terughoudendheid in om er voor te zorgen dat de onderzoekers toegang krijgen tot alle relevante archieven.

10. De opdrachtgevers spannen zich zonder enige terughoudendheid in om er voor te zorgen dat verantwoordelijken en oud-verantwoordelijken gehoord kunnen worden in het kader van het onderzoek.

11. Alle partijen en betrokkenen onthouden zich van uitspraken en informatieverstrekking omtrent de (mogelijke) uitkomst van het onderzoek totdat de onderzoekscommissie haar eindverslag heeft aangeboden aan de opdrachtgevers. Externe contacten lopen via de voorzitter. Dit eindverslag is openbaar. Daarna bestaat er de mogelijkheid, met inachtneming van de gangbare regels en gebruiken van zorgvuldigheid en privacybescherming, voor de onderzoekers om over het historisch deel van het onderzoek eigenstandig te publiceren in wetenschappelijke tijdschriften,

12. De opdrachtgevers zullen, na bestudering, aangeven hoe zij zullen omgaan met de conclusies en aanbevelingen uit het eindverslag. Deze integrale reactie zullen zij binnen 6 maanden na ontvangst van het eindverslag openbaar maken.

13. Vijf jaar na de publicatie van het eindverslag zullen de opdrachtgevers aan de leden van de toenmalige onderzoekscommissie terugrapporteren hoe men met de lessen, verantwoordelijkheden en aanbevelingen is omgegaan. Deze rapportage is openbaar.

Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen

Reactie op het onderzoeksvoorstel van drs. Deetman

Utrecht – 11 mei 2010 – De Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) hebben vandaag het voorstel tot onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen in de katholieke Kerk in Nederland uitvoerig besproken. Zij spreken een oprecht woord van dank uit naar drs. W.J. Deetman die erin is geslaagd om op korte termijn een grondig en zeer compleet onderzoeksvoorstel te presenteren.

De bisschoppen en de bestuurders van de KNR onderstrepen nogmaals dat zij iedere vorm van seksueel misbruik krachtig veroordelen. Misbruik staat haaks op het Evangelie en de waardigheid van de menselijke persoon. Aan hen die slachtoffer werden van misbruik binnen de katholieke Kerk bieden religieuze oversten en bisschoppen opnieuw hun diep gevoelde medeleven en excuses aan. Slachtoffers die zich nog niet gemeld hebben worden opgeroepen dit alsnog te doen bij Hulp & Recht dan wel bij de onderzoekscommissie.

Het aantal meldingen van misbruik noodzaakt volgens religieuze oversten en bisschoppen een diepgaand onderzoek. Op 9 maart jl. vroegen zij de heer Deetman hen te adviseren hoe een breed, extern en onafhankelijk onderzoek het beste vorm zou kunnen krijgen. Zij verzochten de oud-kamervoorzitter om de benodigde expertise samen te brengen, een onder-

zoeksplan te formuleren en een tijdslijn uit te zetten.

Met het nu voorliggende onderzoeksplan en de beoogde samenstelling van de onderzoekscommissie stemmen de bisschoppen en de bestuurders van de KNR geheel in. Zij zeggen onverkort hun medewerking toe en zullen zich inspannen om alle relevante informatie voor de onderzoekscommissie beschikbaar te maken. In dat kader ondersteunen zij de oproep van de heer Deetman aan daders van seksueel misbruik om zich te melden bij de onderzoekscommissie.

Ten aanzien van de voorgestelde tijdslijn stellen de bisschoppen en religieuze oversten met instemming vast dat voorrang gegeven wordt aan advisering over de hulpverlening aan de slachtoffers. Alhoewel de hulpverlening al op gang is gekomen via de procedures van Hulp & Recht of middels gesprekken tussen slachtoffers en vertrouwenspersonen van bisdommen, ordes en congregaties, achten de bisschoppen en religieuze oversten het van groot belang om op korte termijn van de commissie te vernemen waar aanvulling van het hulpverleningsaanbod wenselijk is en hoe de bestaande procedures eventueel geoptimaliseerd kunnen worden.

Bisschoppen en bestuurders van de KNR verzoeken de heer Deetman om het voorzitterschap van de onderzoekscommissie

op zich te nemen. Zij danken de leden van de commissie die zich bereid hebben verklaard aan het onderzoek deel te nemen. De religieuze oversten en de bisschoppen hebben het volste vertrouwen dat deze commissie een transparant, onafhankelijk en wetenschappelijk onderzoek zal uitvoeren. Die onafhankelijkheid en transparantie is precies waarop vooral de slachtoffers recht hebben en die voor de Kerk onmisbaar is om slachtoffers zo goed mogelijk te helpen en toekomstig misbruik effectief te voorkomen.

Persverklaring drs. W. Deetman

Beoogde commissie bereid tot onderzoek seksueel misbruik

Rooms-Katholieke Kerk

DEN HAAG, 11 mei 2010 - De voorgestelde commissieleden zijn, evenals drs. W.J. (Wim) Deetman, bereid onafhankelijk onderzoek in te stellen naar seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland. Eerder vandaag namen zij kennis van het positieve besluit van de Rooms-Katholieke bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) over de instelling van dit onderzoek op basis van het advies dat Deetman afgelopen vrijdag presenteerde. De beoogde commissie is de bisschoppenconferentie en de KNR erkentelijk voor het in haar gestelde vertrouwen.

nummer 1; 28 blz., € 2,-

Apostolische constitutie Anglicanorum coetibus; Effatha!
Doven in het leven van de Kerk; Boodschap van paus
Benedictus XVI voor de viering van Wereldvrede-dag;
Boodschap van paus Benedictus XVI ter gelegenheid van de
achttiende Wereldziekendag; Boodschap van paus
Benedictus XVI voor de Vastentijd 2010.

nummer 2; 24 blz., € 2,-

Boodschap van paus Benedictus XVI ter gelegenheid van de
47ste Wereldgebedsdag voor roepingen; Boodschap van
paus Benedictus XVI ter gelegenheid van de 44ste
Wereldcommunicatiedag; Directorium voor vieringen op
zondag bij afwezigheid van een priester, 1988 [herdruk].

nummer 3-4; 44 blz., € 3,50

Pastorale brief van paus Benedictus XVI aan de katholieken
van Ierland; Uitleg van de basisprocedures van de
Congregatie voor de Geloofsleer in geval van beschuldigingen
van seksueel misbruik; Perscommuniqué Nederlandse
bisschoppen - aankondiging onderzoek; Persbericht drs. W.
Deetman - aankondiging aanpak; Perscommuniqué Nederlandse
bisschoppen - reactie op de brief van Benedictus XVI aan de Ierse
katholieken; Voorstel voor onderzoek naar seksueel misbruik
in de rooms-katholieke kerk - in de periode van 1945 tot heden;
Perscommuniqué Nederlandse bisschoppen - reactie op het
onderzoeksvoorstel van drs. Deetman; Persverklaring - Beoogde com-
missie bereid tot onderzoek seksueel misbruik.